Cena 20 gr.
Nr. 5 Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem. Rok IV

RZEMIOSŁO

TYGODNIK
Organ Związku Izb Rzemieślniczych Rzeczypospolitej Polskiej

REDAKCJA I ADMINISTRACJA WARSZAWA, UL. MAZOWIECKA 1 m. 4, TEL. 665-57
KONTO P. K. O. 6066

Warszawa, niedziela dn. 3 lutego 1935 r.

Pan Minister Przemysłu i Handlu o sytuacji gospodarczej

Na posiedzeniu Sejmowej Komisji Budżetowej w dniu 23 stycznia b. r. przy omawianiu budżetu Ministerstwa Przemysłu i Handlu **Pan Minister Floyar Rajchman** wygłosił wielką mowę, wysłuchaną z niesłabnącem zainteresowaniem przez zebranych, w której scharakteryzował aktualne położenie gospodarcze Polski na tle sytuacji ogólnoświatowej.

Na wstępie Pan Minister podkreślił, że rok 1934 przyniósł szereg symptomów, które uprawniają **do powściągliwego optymizmu**. Produkcja w szeregu gałęzi gospodarczych wykazuje widoczny i dość intensywny wzrost, specjalnie zaś wyróżniające się tempo poprawy ujawnił przemysł cementowy, budownictwo, konfekcja, przemysł metalowy i garbarski. Zaobserwować można było również pokaźny wzrost przewozów kolejowych, zwiększenie produkcji i zbyt energji elektrycznej, wydobycia węgla i t. p.

Charakteryzując politykę gospodarczą Rządu w ostatnich ubiegłych latach, Pan Minister poświęcił specjalny wstęp t. zw. **etatyzmowi,** czyli wkraczaniu Państwa w sprawy gospodarcze.

Utarło się powszechne mniemanie, że Rząd jest twórcą etatyzmu. Jest to mniemanie błędne. Etatyzm pochodzi z innych źródeł. Zadaniem Państwa jest stwarzanie warunków pracy i powstania dochodów. Państwo może wpłynąć na podział dochodu społecznego, ale ono go nie stwarza. Przeciwnie. **Tylko inicjatywa społeczna i jednostkowa tworzy bogactwa.** I tylko tam, gdzie tej inicjatywy brak, gdzie zmiany w układzie stosunków gospodarczych narzucają nowe sytuacje, tam musi występować interwencja w tej czy innej formie. Jeżeli w takich warunkach Państwo czuje się zmuszone do objęcia w całości lub w części różnych przedsiębiorstw, to nie po to, aby upaństwawiać przemysł.

Wręcz przeciwnie, **Państwo z niecierpliwością czeka, aby jego obywatele się bogacili i chętnie odda w godne ręce prywatne, ocalone i uzdrowione majątki tych objektów i chętnie zdejmie z siebie odpowiedzialność,** ale pod warunkiem, że ręce te istotnie będą godne i nie zawiodą pokładanych w nich nadziei.

Struktura handlowa naszego gospodarstwa w stosunku do międzynarodowego układu gospodarczego wykazuje ostatnio pewne charakterystyczne przeobrażenia, które zmuszają Rząd do czujnej uwagi i odpowiedniego nastawienia aparatu wykonawczego.

Stwierdzić bowiem należy, **że nasze obroty z krajami europejskiemi, z małemi wyjątkami kurczą się, natomiast wzrastają obroty z innemi kontynentami oraz krajami zamorskiemi.** Nasz przywóz europejski 1934 r. w stosunku do r. 1933 zmniejszył się globalnie o około 63 miljonów zł., a wywóz zmniejszył się o 10 milj. Natomiast w obrotach zamorskich i przywóz i wywóz wzrosły równolegle o ca 50 milj. zł. każdy. Ten stan rzeczy **z nieodpartą i niepohamowaną wymową podkreśla olbrzymie znaczenie eksploatacji szlaków oceanicznych i sankcjonuje wszystko to, co Rząd z nakładem wielkich środków i energji dokonał i dokonywa nadal na wybrzeżu bałtyckiem.** Jeżeli chodzi o zasady, jakiemi rząd pragnie się kierować w stosunku do zagranicy — **to Polska żadną miarą nie chciałaby się widzieć zmuszoną do zaniechania swej polityki ekonomicznej, której istota jest jaknajszerzej związana gospodarczo z całym światowym systemem ekonomicznym w płaszczyźnie wymiany towarów i usług oraz wolnego obrotu kapitałów, bez stawiania hamulców i barykad.**

Omawiając zagadnienie ekspansji gospodarczej, Pan Minister twierdzi, że jakkolwiek rok 1934 dał wzrost wywozu zamorskiego o około 50 miljonów, to jednak dalecy jesteśmy od rozwiązania problemu eksportu w takiej skali, aby pozycje eksportowe mogły decydująco wpłynąć na kształtowanie się bilansu handlowego. Najważniejszą trudność stanowi fakt, że ceny nasze ciągle nie są konkurencyjne, a bez dostosowania się przemysłu do cen światowych niepodobna osiągnąć pożądanych efektów.

Skoro nie jesteśmy w możności dokonać na rynkach światowych cudu podniesienia cen artykułów rolniczych, **wówczas tylko ruch kosztów i cen przemysłowych wdół** może zapewnić zarówno ekspansję

zewnętrzną jak i umożliwić przymknięcie nożyc wewnętrznych, których dolne ostrze — ceny rolnicze — wciąż pozostaje niedomknięte.

Następnie p. Minister zatrzymał się **nad traktatami handlowemi,** jakie zosały zawarte z różnemi państwami w latach 1933 i 34, poświęcając szczególnie wiele miejsca naszym stosunkom handlowym z Anglją, które rozwijają się coraz bardziej pomyślniej. P. Minister oświadcza, że Rząd nie obawia się ani nie stawia trudności rozwojowi eksportu przemysłu angielskiego do Polski, przeciwnie Rząd i sfery gospodarcze chętnie ten przywóz powitają.

Dłuższy wstęp p. Minister poświęcił roli **kapitałów obcych** w Polsce. **Polska jest bowiem terenem, który bezsprzecznie stanowi ciekawy objekt dla imigracji (wejścia) twórczego i przedsiębiorczego kapitału zagranicznego, przedstawiając jeden z największych w Europie rynków możliwości inwestycyjnych.** Zarzuca się tu i ówdzie, że kapitał w Polsce nie znajduje należytych warunków pracy. Otóż P. Minister oświadcza, że jest obrońcą rentowności tam, gdzie kapitał rzeczywiście istnieje i gdzie bierze na siebie nieuchronne ryzyko inicjatywy gospodarczej. **Ale gdzie niema wkładu kapitału, ani jego pracy, gdzie występuje przywilej, obrażający dobre zwyczaje lub spekulacja — tam zysk nie jest należycie wylegitymowany. I dlatego przedsiębiorstwa, opierające się na przywilejach lub spekulacji, nie będą miały w Rządzie opiekuna.** Nie dotyczy to jednak interesów i praw produktywnego kapitału zagranicznego, dla którego wrota Polski stoją całkowicie otworem, a życzliwe traktowanie opiekuna i zrozumienie będą zawsze należycie zabezpieczone. W Polsce istnieją setki przedsiębiorstw z kapitałem zagranicznym, które od wielu lat pracują w harmonji z interesami gospodarczemi kraju i które mając zdrowe oparcie na rzeczywiście inwestowanym i sumiennie pracującym kapitale, czerpią nietylko zyski, ale i uznanie, zarówno Rządu jak i społeczeństwa, i mają przed sobą dalsze perspektywy rozwoju. Tego rodzaju przedsiębiorstwa są zawsze pożądane i będą witane z całą przychylnością.

W dalszym ciągu P. Minister omówił **zagadnienie cen i karteli.** Mówiąc o cenach, P. Minister użył trafnego aforyzmu, **że cena jest biletem wizytowym inicjatywy gospodarczej** i to zarówno w obrocie wewnętrznym jak i zagranicznym. Najlepsze wrażenie robią skromne i przyzwoite bilety wizytowe: tak legitymują się dżentelmeni. Jednakże niektóre sfery gospodarcze stawiają polityce Rządu, zmierzającej do obniżki cen i zrównania ich na poziomie konieczności gospodarczych, zaciekły często opór, otaczając się bastjonami, bronionemi zasiekami z drutów kolczastych. P. Minister oświadcza, **że jest gotów do najsilniejszych działań interwencyjnych i zmusi oporne czynniki do nastawienia się na zdrowe linje procesów niwelacyjnych i dostosowawczych.** Dotąd pod silną presją Rządu nastąpiły obniżki węgla, energji elekrycznej, nafty, żelaza, cementu, materjałów budowlanych, żarówek i t. p., a więc produkcji przeważnie skartelizowanej.

Karteli istnieje w naszem Państwie około 200, z których około 160 krajowych i 40 umów przemysłu krajowego z kartelami zagranicznemi. Jeżeli chodzi o kartele, to Rząd doceniając z jednej strony ich znaczenie, polegające na dobrej organizacji i solidarności postępowania, dzięki czemu są one dobrym instrumentem dla zdobywania lepszej pozycji na zagranicznych rynkach zbytu, z drugiej — **zwalcza i zwalczać będzie wszelkie przerosty, jakie stosuje się do rynku wewnętrznego.** Rząd stara się usuwać te kartele, które dla naszego życia gospodarczego są szkodliwe a organizacji karelowej używa jako źródła regulowania cen w dół.

Zkolei P. Minister przeszedł do scharakteryzowania **zadań samorządu gospodarczego.** Samorząd, zdaniem P. Ministra, nie może ograniczyć się jedynie do opinjowania na wezwanie projektów ustawodawczych, do wypowiadania żądań lub potrzeb pod adresem Rządu. **Samorząd gospodarczy poza ustawowemi ma zadania dużo większe, które istnieją poza wszelką ustawą i statutem, to jest wypełnianie luzów prawnych treścią zwyczaju oraz wyręczanie Rządu w walce ze złemi obyczajami, i ze szkodliwemi tworami tych obyczajów.** Samorząd winien we współpracy z Rządem czynić wysiłki nad podciąganiem poziomu życia gospodarczego, jego dyscypliny i wyrobienia społecznego oraz nad rozwiązywaniem tych zagadnień, które idą do nas ze świata zewnętrznego.

Następnie P. Minister poświęcił specjalny ustęp rzemiosłu. Ze względu na autorytatywną wagę tego ustępu, przytaczamy go dosłownie:

„Dotychczas mówiłem o tych dziedzinach życia gospodarczego, w których pracuje większy kapitał. Jednakże niemniej ważne problemy istnieją w płaszczyźnie rzemiosła i drobnego przemysłu, gdzie wprawdzie każdy odrębny warsztat pracy operuje środkami skromniejszemi ale w sumie tworzy się wielką gałąź gospodarki narodowej.

Społecznie rzemiosło absorbuje znaczne ilości rąk roboczych, tworząc naturalne, niezbędne i zdrowe środowisko, wchłaniające część odpływu ludności wiejskiej do miast. Wykazało ono nawet w dobie nacisku kryzysu znaczną żywotność i odporność. Obecne położenie jego powinno doznawać stopniowej poprawy na tle ogólnego ożywienia się obrotów gospodarczych ale niewątpliwie trzeba w tym zakresie iść dalej ze specjalnemi metodami pracy. Zagadnienia te ma Rząd w stałej i troskliwej pieczy.

Dotychczasowe nisko oprocentowane kredyty, udzielone rzemiosłu, były przezeń wykorzystane i spłacone w sposób wysoce zadawalający, tak, iż uważam wznowienie ich za bardzo pożądane. Sądzę, że uda się znaleźć zadawalające rozwiązanie tego zagadnienia. Dalej ważną kwestją będzie wykorzystnie przez rzemiosło ram, stworzonych przez ustawodawstwo dla organizacji związków wytwórczych celem zdobycia lepszych warunków zbytu zarówno w kraju jak i zagranicą".

Końcowe ustępy przemówienia P. Minister poświęcił zagadnieniom morskim, rozbudowie Gdyni i floty handlowej, a nawołując inicjatywę prywatną do intensywnego współdziałania z Rządem na tym arcyważnym dla interesów gospodarczych Polski odcinku, w ostatnim silnym ustępie apelował:

„Nakaz dalszego rozwoju i wzmacniania handlu morskiego oraz żeglugi musi stać się w Polsce naczelnem hasłem dla Rządu i dla całego społeczeństwa".

*

Całokształt niezmiernie interesującego przemówienia P. Ministra Floyar Rajchmana podaliśmy w

skrócie, starając się uchwycić momenty najbardziej istotne i pozwalające postawić pewne horoskopy na przyszłość. Pomijamy wielkie walory krasomówcze, jakiemi nacechowana jest cała mowa od początku do końca. Chcemy tylko nagół stwierdzić, że przemówienie P. Ministra było szczerem i męskiem spojrzeniem w oczy realnej prawdzie. P. Minister niczego nie taił, nie ukrywał i podkreślił wszystko, co jest złe w naszym organiźmie gospodarczym i co należy zwalczać, ale też daleki był od siania jakiegokolwiek niepokoju. Przeciwnie. Z całego przemówienia bije wiara, że idą lepsze dni dla naszego gospodarstwa, że charakterystyczne symptomaty ekonomiczne, jakich jesteśmy świadkami już od dłuższego czasu, dają podstawę do kierowania się, jak się skromnie Pan Minister wyraził we wstępie swej mowy, „powściągliwym optymizmem". Rozumiemy, że czołowy czynnik gospodarczy nie mógł z zasadniczych powodów określić sytuacji bardziej pomyślnie. Jeżeli jednak mielibyśmy rację, odgadując intencje niewypowiedziane lecz dość wyraźnie ukryte między wierszami, moglibyśmy syntezę przemówienia sformułować w sposób następujący:

Rząd wychodzi z kryzysu zwycięsko. Niezmiernie ciężki okres jest już za nami. Dzięki ogromowi trudu ocalono i uzdrowiono wielkie objekty majątku państwowego. Obecnie kolej na społeczeństwo, które musi wskrzesić inicjatywę prywatną, zamarłą w czasie borykania się gospodarczego. Tylko rozbudzenie inicjatywy prywatnej i wzniecenie zapału do wytężonej, mrówczej, codziennej pracy położy kres etatyzmowi, interwencjonizmowi i innym formom wkraczania państwa w obręb życia gospodarczego, ale społeczeństwo musi odczuć i zrozumieć brzemię odpowiedzialności, jakie weźmie na swe barki. I tutaj Rząd zaostrzy swoją czujność do ostatecznych granic.

*

Po raz pierwszy w eksposé ministerjalnem poświęcono tyle stosunkowo miejsca zagadnieniom rzemiosła. Rzemiosło polskie umie i będzie umiało nadal być Panu Ministrowi za to wdzięczne i uwielokrotni swe wysiłki w myśl wskazań Pana Ministra. Z ustępu, poświęconego rzemiosłu, wynika, iż znajdujemy się przed doniosłemi pociągnięciami czynników miarodajnych w zakresie stworzenia odpowiedniego aparatu kredytowego dla rzemiosła oraz przed rychłem wprowadzeniem w życie i uruchomieniem nowych form organizacyjnych, przewidzianych w noweli prawa przemysłowego. Oba zagadnienia są ogromnej wagi a pomyślne ich zrealizowanie będą stanowić bardzo poważny krok naprzód w kierunku rozwoju rzemiosła i polepszenia jego bytu.

W. G.

Z Sejmu i Senatu

DALSZE OBRADY SEJMOWEJ KOMISJI BUDŻETOWEJ

Zkolei wszedł pod obrady budżet **Ministerstwa Spraw Wojskowych.** Referował poseł Dr. Duch, w imieniu Rządu odpowiadał wiceminister generał Sławoj Składkowski.

Na wstępie referent zaznaczył, że budżet M. S. Wojsk. na rok 1935/1936 pozostaje w niezmienionej wysokości 768 milj. zł., jakkolwiek ogólny budżet Państwa ulega redukcji o przeszło 200 milj. zł. Utrzymanie tej pozycji w tej wysokości jest zupełnie uzasadnione sytuacją w zakresie zbrojeń, jaka się wytworzyła w ostatnich czasach w Europie.

O wartości armji wogóle rozstrzygają trzy zasadnicze czynniki: stan moralny armji, wyszkolenie bojowe żołnierza i stan uzbrojenia oraz zaopatrzenie armji. Jeśli chodzi o dwa pierwsze czynniki, to armja nasza jest całkowicie na wysokości zadania, słabiej natomiast przedstawia się sprawa materjałowego zopatrzenia armji. Wydatki na jednego żołnierza wynoszą w Niemczech 12.225 zł., w Sowietach 11.742, a w Polsce w r. 1935/36 zaledwie 2.805 zł.

Rok budżetowy 1935/36 idzie pod znakiem intensyfikacji (wzmożenia) wydatków wojskowych. O duże kredyty na ten cel walczą: Anglja, Francja, Japonja, Czechosłowacja i inne państwa, wśród których Polska stanowi wyjątek, pozostając w ramach poprzedniego budżetu. Wobec niedomagań budżetowych Minister Wojny zarządził: 1) oszczędnościową przebudowę wewnętrznej struktury organizacyjnej M. S. Wojsk:, 2) likwidację szeregu jednostek o charakterze administracyjnym, 3) komasację jednostek o niekoniecznej samodzielności.

Budżet przewiduje powiększenie pozycji na flotę wojenną. Na budowę łodzi podwodnych, kontrtorpedowców, stawiacza min, trawlerów, motrówek portowych i jednostek pływających i dla flotylli rzecznej wyznaczono sumę zł. 17.200.000. Przewidziano też pewną sumę na dokończenie bazy dla nurków.

Następnie referent omówił sprawę przemysłu wojennego. podkreślając, że w zakresie zaopatrzenia armji dochodzimy do niemal pełnej samowystarczalności ze środków krajowych. Wytwórnie i zakłady przemysłu wojennego funkcjonują składnie i karnie. Na zakończenie referent z wielkiem uznaniem mówił o sprawnej i ofiarnej akcji wojska podczas tegorocznej powodzi.

W dyskusji zabierał głos szereg mówców o rozmaitych odcieniach politycznych. Z radością podkreślić należy, że chyba po raz pierwszy w dziejach naszego parlamentaryzmu budżet M. S. Wojsk. spotkał się z całkowitą aprobatą Komisji, że nie wysunięto żadnej krytycznej uwagi, przeciwnie, wszyscy mówcy zgodnie przyznali, iż budżet jest zbyt mały i tylko wskutek ciężkiej sytuacji gospodarczej nie można go podnieść w takim stopniu, jak tego wymaga obecna sytuacja polityczna. Życzyć należałoby krajowi, aby każda sprawa, dotycząca kardynalnych zagadnień państwowych, nacechowana była taką naprawdę niekłamaną i serdeczną troską i taką bezstronnością, jak to miało miejsce podczas omawiania budżetu naszej armji.

Pod koniec dyskusji zabrał głos p. Minister Sławoj Składkowski, który zobrazował całokształt budżetu, zatrzymując się dłużej nad polityką aprowizacyjną wojska, stanem uzbrojenia, zagadnieniem motoryzacji itp. „Przeszło 700 milj. budżet armji, mówił p. Minister, ma w sobie wartości niewypowiedziane, których niema w żadnym budżecie. Mieści on w sobie wielką wierność i miłość ojczyzny, wielkie zaufanie do Wodza i wielkie przywiązanie do armji. Te to wielomiljonowe wartości niewypowiedziane zmuszają nas, że z każdym groszem na obronę Państwa liczyć się zawsze będziemy".

Po rozprawie odbył się na podwórzu sejmowem pokaz sprzętów

wojennych najnowszej konstrukcji. Ogólne zainteresowanie wywołał między innemi samochód marki „Polski Fiat", wykonany oprócz amortyzatorów i łożysk kulkowych całkowicie w kraju. Następnie zademonstrowano czołg szybkobieżny oraz ciągnik dla artylerji najcięższej również wykonany w kraju.

*

Budżet **Ministerstwa Spraw Wewnętrznych** referował poseł Pączek. Referent zaznaczył na wstępie, że wobec przyrostu ludności a więc i znacznego rozszerzenia się ram resortu, budżet rok rocznie ulega skurczeniu i gdy wydatki z tytułu omawianego Ministerstwa na jednego mieszkańca wynosiły w r. 1930/31 — 8 zł., w roku bieżącym wynoszą zł. 5.91.

Dalej referent omówił szczegółowo realizację ustawy samorządowej i sanację gospodarki budżetowej samorządu oraz akcję oddłużeniową, poruszając jednocześnie m. in. sprawę opłat taryfowych. Najwyższe opłaty łącznie z tytułu opłat targowych, rzeźnianych i za badanie lekarsko-wetrynaryjne pobiera Kraków, najniższe Warszawa. Referent apelował, aby jak najrychlej zamknięto wysokość tych opłat w pewnych zgóry określonych granicach. Omawiając sprawę uboju w Warszawie podniósł, że jedna sztuka bydła obciążona jest z różnych tytułów sumą zł. 19.04 gr., a łączna suma opłat, pobieranych przez miasto, giełdę mięsną i kasę targową, składa się z 22 pozycyj i równa się kwocie 37.31 zł. od jednej sztuki. Do opłaty tej dodać jeszcze należy koszty uboju rytualnego, które wynoszą od sztuki 8.75 oraz opłaty na rzecz Skarbu Państwa od sztuki bydła 21.40. W ten sposób mamy łączną sumę obciążeń, która wynosi od sztuki bydła 67.44 zł. Tu też leży klucz tajemnicy, dlaczego przy niskich cenach, płaconych producentowi, mięso jest stosunkowo do tych cen drogie. Obniżenie opłat na rzecz Państwa i samorządów oraz taryfy kolejowej i zniesienie niektórych, poprostu zbędnych opłat oraz redukcja zysków hurtowników — oto jedyna droga, wiodąca do likwidacji nielegalnego przywozu mięsa. Należy dążyć, aby sprawy te uporządkowane były jednolicie na terenie całego Państwa, gdyż łańcuch opłat, podatków i zysków powinien być wybitnie krótszy.

Po przemówieniu referenta zabrał głos p. Minister Kościałkowski.

Budżet tegoroczny, opiewający na 197 milj., z których 141 milj. czyli 72% przypada na bezpieczeństwo publiczne, jest w cyfrach absolutnych prawie identyczny z zeszłorocznym, w rzeczywistości został obniżony. Spadek budżetu w stosunku do przyrostu ludności jest tak duży, że p. Minister wyraża uzasadnioną obawę, czy i w jaki sposób w obecnych ramach finansowych resort spraw wewnętrznych zdolny będzie zadaniom swoim podołać. Dalej p. Minister omówił stały wzrost zadań Ministerstwa, prace organizacyjne, dokonane w ubiegłym roku i sprawę nowego podziału na województwa.

Dłużej p. Minister zatrzymał się nad zagadnieniem stosunku urzędów do obywatela, który powinien polegać na wzajemnem zaufaniu. Rola administracji jest szczególnie trudna, albowiem na jej barki ustawodawstwo złożyło większość sankcyj karnych i środków przymusowych, stawiając ją na straży obowiązujących przepisów administracyjnych. Przepisów tych jest coraz więcej, tak, iż Ministerstwo widziało się zmuszone wprowadzić odpowiednią zmianę w redagowaniu Dziennika Urzędowego, w którym w formie przedruków lub streszczeń podaje się urzędnikom cały materjał ustawodawczy z dodatkiem judykatury i bibljografji.

Dalszy ciąg mowy p. Minister poświęcił konieczności usprawnie-

---

KAZIMIERZ JAROSZEWSKI

O dalszą reformę Ustawodawstwa Socjalnego

(Ciąg dalszy)

Art. 16. W miesiąc po stwierdzeniu jego niezdolności do pracy określonej w poprzednim artykule, ubezpieczony wejdzie w posiadanie kapitału, figurującego na jego osobistym rachunku, stosownie do przepisów, zawartych w art. 11—14. Bez względu na swoje położenie rodzinne może on jednakże zamienić ten kapitał na dożywotnią rentę.

W żadnym razie rzeczywista renta, odpowiadająca kapitałowi, nie może wynosić mniej niż 600 zł. rocznie. Jeżeli zdolność ubezpieczonego do wykonywania zawodu obniżyła się do 80 lub 90%, nastąpi podwyższenie renty o 10%, a w razie obniżenia się zdolności do pracy do 91 lub 100%, renta podwyższona zostanie o 20%.

Sumy potrzebne na wypłatę dodatków do rent i podwyższeń rent czerpać się będzie z funduszu rezerwowego i gwarancyjnego, przewidzianego w artykule 35.

Art. 17. Kasa ubezpieczeń stwierdza niezdolność ubezpieczonego do wykonywania zawodu na warunkach ustalonych rozporządzeniem wykonawczem. Spory między kasą a ubezpieczonym rozstrzygane będą przez Sądy Pracy.

Art. 18. Jeżeli ubezpieczony niezdolny do pracy, korzystający z powyższych świadczeń, zacznie obowiązkowo lub dobrowolnie wpłacać na nowo składki, podlegać będzie przepisom zawartym w artykułach 9 — 14 niniejszej ustawy.

UBEZPIECZENIE NA WYPADEK CHOROBY

Art. 19. Ubezpieczenie na wypadek choroby zapewnia tylko świadczenia określone przez wojewódzką Izbę ubezpieczeń zawodowych w granicach, przewidzianych w art. 5.

W żadnym razie ubezpieczony nie może otrzymać tytułem tego ubezpieczenia innych świadczeń, jak tylko opiekę lekarską, zabiegi chirurgiczne i lekarstwa. Wojewódzka Izba ubezpieczeń zawodowych ma prawo ustalać zakres tych świadczeń z zastrzeżeniem gwarancyj i sankcyj, zawartych w art. 6 niniejszej ustawy.

Art. 20. Ubezpieczony wybiera sobie lekarza i płaci mu bezpośrednio honorarjum, wynikające z ugody, zawartej na podstawie art. 5 i odpowiednio do taryf, ustalonych na mocy tegoż artykułu.

Za okazaniem wystawionego przez lekarza potwierdzenia zapłaty honorarjum lub kosztów leczenia kasa ubezpieczenia zwraca ubezpieczonemu wyłożo-

nia policji, scharakteryzował działalność Korpusu Ochrony Pogranicza oraz omówił stan bezpieczeństwa publicznego, działalność legislacyjną, prace nad unormowaniem sytuacji samorządów, planowy rozwój budownictwa i polityki aprowizacyjnej. W zakresie nadzoru nad cenami najważniejszych artykułów żywności p. Minister przestrzega zasady, aby nie wykorzystując uprawnień formalnych do regulowania cen, oddziaływać na ich poziom jedynie w drodze porozumienia z reprezentantami właściwych branż. W dziale obrotu mięsem i jego przetworami, niski poziom cen żywca rzeźnego oraz trudność zbycia sprawia, że opłaty, pobierane za korzystanie z rzeźni miejskich itd., stanowią dla zainteresowanych poważne obciążenie. P. Minister oświadcza, że podjął inicjatywę o przystosowanie tych opłat do aktualnych wymagań rynku.

Jadąc lądem, wchłaniasz w płuca
Kurz — na każdym kilometrze,
Czyż nie milej SAMOLOTEM
Przez przeczyste mknąć powietrze?

Dochodowość warsztatów rzeźnicko-wędliniarskich w świetle niektórych cyfr

W związku z pracami samorządów gospodarczych nad projektami rozporządzeń wykonawczych w zakresie uregulowania obrotu zwierzętami gospodarskiemi oraz hurtowego obrotu mięsem, w sferach rzeźnicko-wędliniarskich żywo jest obecnie omawiana sprawa opłat i kosztów ponoszonych przez rzemiosło rzeźnicko - wędliniarskie przy uboju zwierząt rzeźnych.

Dla zorjentowania się w wysokości tych opłat Związek Izb Rzemieślniczych R. P. rozpisał ankietę do Izb Rzemieślniczych, której wyniki podajemy niżej.

Województwa	bydło dorosłe			nierogacizna			cielęta		
	cena żywca w zł.	opłaty od uboju w zł.	w stos. do cen żywca	cena żywca w zł.	opłaty od uboju w zł.	w stos. do cen żywca	cena żywca w zł.	opłaty od uboju w zł.	w stos. do cen żywca
Poznańskie	150	17,50	11,6%	60	10,50	17,5%	30	4,10	13,6%
Pomorskie	150	15,60	10,4%	65*	9,70	15%	30	3,20	10,6%
Śląskie	180*	18,—	10%	95*	12,50	13,2%	30	4,50	15%
Krakowskie	200*	28,60	14,6%	65*	10,15	15,6%	30	4,20	14,%
Lwowskie	150	15,30	10,2%	70*	9,60	13,7%	35	5,—	14,3%
Wileńskie	80*	12,—	15%	78*	8,50	10,9%	1 *	2,—	16,6%
Warszawskie	150	14,—	9,3%	100*	10,—	10%	30	3,70	12,3%
m. Warszawa	225*	23,80	10,6%	100*	15,30	15,3%	35*	5,70	18%
Tarnopolskie	80*	9,50	12%	60	9,50	16%	20*	2,50	12,5%
Nowogródzkie	120*	13,—	10,8%	70*	9,50	13,5%	20*	2,60	13%
Wołyńskie	150	15,25	10%	70*	11,—	15,7%	30	4,80	16%
Lubelskie	150	19,—	12,7%	60	7,—	11,6%			
Kieleckie	150	18,—	12%	75*	10,80	14,4%	30	3,90	13%
Poleskie	150	8,—	5,5%	60	6,50	11%	30	2,—	6,6%
Białostockie	150	11,50	8%	60	7,50	12,5%	30	3,—	10%

Opłaty i koszta ubojowe, rozmaite w zależności do tej lub innej miejscowości, są bardzo liczne i składają się z 1) z opłat pobieranych przez rzeźnię, 2) z opłat za ubój i związane z nim oprawianie

---

ne pieniądze, w granicach, ustalonych w następnym artykule 21-ym.

Art. 21. Bez względu na wszelkie przeciwne zastrzeżenia, zwrot kosztów leczenia odbywa się w następującym zakresie:

1) zwrot wszystkich kosztów należy się ubezpieczonemu w okresie rocznym:
   a) za trzy wizyty lekarza z powodu choroby samego ubezpieczonego;
   b) za trzy wizyty lekarza z powodu choroby nieubezpieczonej małżonki;
   c) za trzy wizyty lekarza z powodu choroby każdego dziecka poniżej 18 lat.

2) Zwrot kosztów jakichkolwiek innych świadczeń chorobowych nie może wynosić więcej niż 4/5 tychże kosztów.

Art. 22. Pobieranie renty starczej lub renty inwalidzkiej nie pozbawia ubezpieczonego prawa korzystania z dobrodziejstw ubezpieczenia chorobowego, o ile regularnie płacić będzie przepisane składki.

ROZDZIAŁ III.

Kasy Zakładów Ubezpieczeń.

Art. 23. Dla otwarcia indywidualnych rachunków oszczędności i kapitalizacji oraz rachunków ubezpieczenia chorobowego ubezpieczeni mogą sobie wybrać jedną z następujących kas:

1) kasy założone i administrowane przez pracodawców,
2) kasy wzajemnej pomocy,
3) wojewódzkie kasy ubezpieczeń zawodowych.

Kasy pracodawców

Art. 24. W obrębie jednego okręgu lub w całym obwodzie miasta stołecznego powstają kasy pracodawców, założone przez jedno przedsiębiorstwo lub przez związek, łączący w sobie część przedsiębiorstw albo wszystkie przedsiębiorstwa, należące do jednej ściśle określonej kategorji zawodowej albo też do pokrewnych kategoryj lub mających z niemi związek.

Art. 25. Kasy przedsiębiorstw, działające wyłącznie w granicach jednego okręgu gospodarczego, muszą gwarantować conajmniej wkłady, których pokrycie wojewódzka Izba Ubezpieczeń zawodowych i niniejsza ustawa uznały za obowiązkowe.

Art. 26. Kasy przedsiębiorstw, których działalność rozszerza się poza granice jednego okręgu gospodarczego, winny prócz tego:

1) przyjąć dla określenia obowiązkowo ubezpieczonego cyfrę rocznego zarobku, równającą się przynajmniej maksymalnej cyfrze, ustalonej w artykule 5, par. 1, niniejszej ustawy.
2) przyjmować składki lub wpłaty równające się co najmniej podwójnej wysokości najniższych składek, przewidzianych w tymże artykule.

sztuk bitych (czyszczenie, parzenie, mycie kiszek, solenie skór i t. d.), 3) podatku od uboju (t. zw. podatek interwencyjny) oraz z opłat na cechy, na Fundusz Pracy, na L. O. P. P. na Kasę Targową itp.

Wysokość tych opłat w poszczególnych województwach przedstawia powyższe zestawienie.

Uwaga I. Przyjęto jako przeciętną żywą wagę bydła dorosłego 300 kg. cena jednego kg. 50 gr. czyli cena sztuki wynosi 150 zł.; jako przeciętną żywą wagę nierogacizny przyjęto 100 kg. po cenie 0.60 gr. za kg. czyli cena sztuki nierogacizny wynosi 60 zł. jako przeciętną żywą wagę cielęcia przyjęto 40 kg. cena żywca 0.75 za kg., cena sztuki 30 zł. O ile poszczególne Izby podały inne przeciętne dla zwierząt rzeźnickich, dane te zostały zachowane, przyczem są one w zestawieniu zaznaczone gwiazdkami.

Uwaga II. Podane cyfry dotyczące opłat do uboju bydła, cielął i trzody chlewnej obejmują podatek państwowy od uboju. Natomiast cyfry te w odniesieniu do bydła i cieląt nie obejmują opłat od uboju rytualnego, które wynoszą 6—8 zł. od bydła rogatego i 1—3 zł. od cieląt.

Skala cen żywca jest oczywiście znaczna i zależy od wielkości i jakości żywca, jaki jest spędzany w tej lub innej miejscowości.

W związku z tem, waha się znacznie stosunek opłat i kosztów ubojowych do cen tego żywca.

Ze zestawienia powyższego wynika jednak, że naogół opłaty uiszczane przez rzemiosło rzeźnicko - wędliniarskie przy uboju bydła przewyższają przeciętnie 10 proc. cen żywca, dochodząc w niektórych miejscowościach do 14 a nawet 15 proc., nie licząc opłat od uboju rytualnego. Opłaty od uboju trzody chlewnej, wykazują większy odsetek w stosunku do cen żywca i wynoszą przeciętnie 12 — 13 proc. cen żywca. W Poznańskiem nawet 17,5 proc.

Opłaty od uboju cieląt wynoszą również od 13 — 18% cen żywca, nie licząc opłat od uboju rytualnego.

Opłaty te wpływają znacznie na kształtowanie się cen mięsa bitego.

Podług obliczenia Izby Krakowskiej przy ubiciu wołu opłaty wynoszą:

na rzecz gminy:	zł.
kopytowe	0.10
tonażowe	2.00
targowe	4.00
wagowe	0.30
stajenne	0.50
rzezalne	12.50
wagowe od mięsa	0.60
chłodnia	1.50
razem	21.60
Inne opłaty:	zł.
rytualne	8 50
cechowe	1.00
podatek obrotowy	3.00
kasa skonto	3.00
podatek uboj.	3.00
razem	39.75

Przyjmując, że bito sztukę 400 kg. wagi żywej, która dała mięsa 200 kg opłaty gminne i inne wynoszą na 1 kg. ca 20 gr.

Obciążenie 1 kg. cielęciny bitej jest jeszcze większe. Żywe cielę wagi 43 kg. po zabiegach daje mięsa 25 kg. opłaty zaś wynoszą

na rzecz gminy	7.30
inne opłaty	4.50
razem	11.60

co wynosi 46 gr. za 1 kg. cielęciny.

Opłaty od uboju i związane z nim koszta pozostały w ciągu ostatnich lat prawie bez zmiany. Według informacyj, udzielonych przez Giełdę Mięsną w Warszawie opłaty za korzystanie z rzeźni miejskiej nawet wzrosły w porównaniu z r. 1928, głównie z powodu zwiększonych opłat na rzecz gminy. Ceny żywca i mięsa bitego spadły natomiast bardzo znacznie.

Spadek cen żywca przedstawia

Art. 27. Kasy przedsiębiorstw mogą odnośnie do ubezpieczenia chorobowego gwarantować zapomogi i świadczenia wyższe od tych, jakie przewidziane są powyżej w rozdziale II (art. 19 i następne).

Kasy wzajemnej pomocy.

Art. 28. Kasy wzajemnej pomocy mogą być zakładane przez towarzystwo lub zwiazki Towarzystw Wzajemnej Pomocy. Podstawy prawne dla organizacji tych Kas zostaną określone oddzielną ustawą.

Ryzyka, które kasy te zabezpieczają i korzyści, które gwarantują, nie powinny przewyższać maksymalnej wysokości, dozwolonej przepisami niniejszej ustawy oraz uchwałami wojewódzkich Izb ubezpieczeń zawodowych.

Organizacja kas winna być tego rodzaju, aby działalność ich w granicach każdego okręgu gospodarczego była zgodna z regulaminami wojewódzkiej Izby ubezpieczeń zawodowych.

Wojewódzkie kasy ubezpieczeń zawodowych.

Art. 29. Staraniem wojewódzkiej Izby ubezpieczeń zawodowych powstanie w każdym okręgu gospodarczym wojewódzka Kasa ubezpieczeń zawodowych, której działalność będzie ograniczona stosownie do przepisów dwuch ostatnich paragrafów poprzedniego artykułu.

Jeżeli obowiązkowo lub dobrowolnie ubezpieczony, wstępując do Ubezpieczenia, nie dokonał wyboru przewidzianego powyżej w art. 23, zostanie przydzielony z urzędu do wojewódzkiej kasy ubezpieczeń zawodowych.

Przepisy ogólne.

Art. 30. Minister Opieki Społecznej osobnem rozporządzeniem upoważnia kasy ubezpieczeń do rozpoczęcia działalności i zatwierdza ich statuty.

Minister może odmówić kasom swego upoważnienia tylko w razie naruszenia ustaw i regulaminów, albo też z powodu niedostatecznych gwarancyj finansowych.

Od decyzji Ministra zainteresowani mogą wnieść odwołanie do Najwyższego Trybunału Administracyjnego, rozstrzygającego sprawy sporne. Odwołanie wolne jest od opłat.

Art. 31. Lokaty kas ubezpieczeń odbywają się według przepisów i w warunkach ustalanych corocznie przed 1-ym stycznia w dekrecie, wydanym na wniosek Ministrów Skarbu, Przemysłu i Handlu, Rolnictwa i Reform Rolnych i Opieki Społecznej i po zasiągnięciu opinji Izb: Przemysłowo-Handlowych, Rzemieślniczych i Rolniczych.

Art. 328. Jeżeli ubezpieczony wyrazi gotowość wystąpienia z kasy, do której należy i wstąpienia do innej, przelanie części złożonego kapitału indywidu-

się podług danych rocznika statystycznego z roku 1934 w sposób następujący:

Artykuły	1928	31	32	32
	Przeciętne roczne ceny w zł.			
Wół, żywa waga . .	1,4*)	0,8	0,7	0,7
Wieprz. .	2,1	1,3	1,1	1,1

*) ceny loco Warszawa

Spadek zaś cen mięsa przedstawia następujące poniższe zestawienie:

Artykuły	miasta							
	rok	Warszawa	Łódź	Wilno	Poznań	Katowice	Kraków	Lwów
	Przeciętna roczna cena w złotych							
mięso wołowe za 1 kg.	1928	3,19	2,84	2,61	3,27	3,14	2,73	2,55
	1932	1,61	1,31	1,05	1,69	1,77	1,54	1,01
	1933	1,44	1,22	1.07	1,55	1,06	1,45	1,00
mięso wieprzowe	1928	3,17	2,63	3,30	2,93	2,98	2,97	3,19
	1932	1,70	1,19	1,47	1,47	1,85	1,68	1,46
	1933	1,63	1,05	1,45	1,45	1,80	1,73	1,58

Ceny żywca i mięsa bitego w 1933 r. w stosunku do cen z r. 1928 wynosiły więc, biorąc za podstawę ceny w Warszawie
dla bydła 50%, dla wołowiny 45,3%„ dla trzody chlewnej 52,3% dla wieprzowiny 51,4%.

Dane te wskazują, że spadek cen mięsa jest najsilniejszy niż spadek cen żywca.

Stosunek tych cen przedstawia się zaś przyjmując cenę żywca jako 100, jak następuje:

Rok	bydło		trzoda chlewna	
	żyw.	mięso	żyw.	mięso
1928	100	227	100	150
1932	100	206	100	148

W związku ze spadkiem cen żywca i mięsa opłaty i koszta ubojowe w ciągu ostatnich lat naskutek swej sztywności znacznie wzrosły w stosunku do innych składników cen mięsa.

Ponieważ ceny żywca i ceny mięsa spadły przeszło o połowę, przyczem rozpiętość między niemi się zmniejszyła, ciężar gatunkowy pozycji opłat i kosztów ubojowych w ogólnej kalkulacji cen mięsa wzrósł przeszło dwukrotnie.

Dodać trzeba, że inne koszta natury ogólnej, związane z prowadzeniem przedsiębiorstwa, jak świadczenia socjalne, podatki, opłaty za świadectwa przemysłowe i handlowe, komorne w ogólnej sumie nie zmniejszyły się, a tem samem zwiększyły swój ciężar gatunkowy jako składniki w ukształtowaniu się cen mięsa.

Obrót natomiast w rzemiośle rzeźnicko - wędliniarskiem, t. j. zbyt mięsa i wyrobów mięsnych mimo spadku cen oraz wzrostu ludności nie tylko się nie zwiększył ale nawet się skurczył.

Ubój zwierząt gospodarskich w kraju w latach 1931 — 1933 przedstawia się bowiem jak następuje (wg. małego rocznika statystycznego za r. 1934).

Wyszczególnienie	1931	1932	1933
	W tysiącach żywej wagi		
Bydło rogate	445	484	460
Trzoda chlewna	583	535	493
Owce i kozy	19	17	17
Konie	1	2	2
Razem	1041	1033	972

---

alnego odracza się aż do chwili, kiedy ubezpieczony będzie miał wejść w posiadanie tego kapitału. Natenczas kasa, do której ubezpieczony ostatnio należał, otrzyma z tej kasy część kapitału, który był tamże złożony. W ubezpieczeniu chorobowem nie dopuszcza się przenoszenia kapitału.

Art. 33. Rozporządzenie wykonawcze określi przepisy ukonstytuowania, działalności i administracji kas ubezpieczeń.

ROZDZIAŁ IV.

Środki i sposoby

Art. 34. Fundusze oszczędności i ubezpieczeń społecznych stanowią prócz subwencyj państwowych składki ubezpieczonych i pracodawców.

Pracodawca potrąca składkę ubezpieczonego z jego płacy w okresach ustalonych przez wojewódzką Izbę ubezpieczeń zawodowych. Dla kas wzajemnej pomocy, dla wojewódzkich kas ubezpieczeń zawodowych i dla kas przedsiębiorstw okresowość tę ustalają ich statuty.

Wpłatę podwójnej składki (ubezpieczonego i pracodawcy) uskutecznia pracodawca.

Tenże regulamin ustali prezpisy obliczania składek ubezpieczeniowych stosownie do pobieranych zarobków, w szczególności zaś zarobków ubezpieczonych, którzy pracują jako chałupnicy, od sztuki, na akord, którzy są wynagradzani w zależności od obrotu, albo którzy wykonują pewną pracę tylko jednorazowo lub z przerwami na rachunek jednego i tego samego pracodawcy. Jeżeli każdy okres pracy trwa krócej niż jeden dzień, regulamin oznaczy sposób obliczenia składek stosownie do takich zarobków.

Jeżeli ubezpieczony pracujący w rolnictwie, nie otrzymuje płacy w regularnych okresach albo **tylko w naturze,** składkę jego oblicza się według średniego zarobku dziennego, ustalonego przez władze w porozumieniu z samorządami gospodarczemi.

Art. 35. Każda kasa ubezpieczeń jest obowiązana utworzyć fundusz rezerwowy i gwarancyjny, na który składają się:

1) 10% wszystkich składek emerytalnych,

2) subwencja państwowa w wysokości połowy powyższej sumy,

3) kwoty przewidziane w art. 42.

Art. 36. Koszty utworzenia i funkcjonowania wojewódzkich Izb ubezpieczeń zawodowych oraz ich sekcyj powiatowych ponosi Państwo.

Art. 37. Państwo płaci 2 złote od każdego ubezpieczonego na rzecz kosztów założenia, administracji i kierownictwa kas ubezpieczeń z wyjątkiem kas przedsiębiorstw.

(D. c. n.)

Powyższe okoliczności, będące czynnikiem procesów gospodarczych, wywołanych trwającym przesileniem, musiały spowodować silne zmniejszenie się dochodowości w rzemiośle rzeźnicko-wędliniarskiem. To też rzemiosło to, należące doniedawna do zasobniejszych rzemiosł, znajduje się ostatnio w trudnej sytuacji materjalnej.

Na tle wyżej przytoczonych danych, uchwały Zjazdów Delegatów Cechów Rzeźnicko - Wędliniarskich w Lesznie, Włocławku i w Katowicach, wypowiadające się przeciwko wszelkiemu dalszemu obciążaniu obrotu mięsem nowemi opłatami, wydają się dostatecznie uzasadnione.

Dr. B. Burgin.

Tegoroczne międzynarodowe targi poznańskie

Zarząd Międzynarodowych Targów Poznańskich zwrócił się w grudniu ub. roku do Związku Izb w sprawie tegorocznego udziału rzemiosła w Targach.

Stały rozwój Targów Poznańskich mimo niesprzyjających ogólnych warunków gospodarczych wskazuje na wzrastające znaczenie tych Targów jako czynnika zbytu i wymiany towarowej w skali ogólno-krajowej a ostatnio i międzynarodowej. Udział sfer gospodarczych krajowych i zagranicznych zapowiada się w tym roku znacznie większy niż w ubiegłym.

Z tego względu Związek Izb Rzemieślniczych R. P. uznał za celowe, aby rzemiosło wzięło możliwie najwydatniejszy udział w tegorocznych Międzynarodowych Targach Poznańskich.

Wzorem roku ubiegłego, organizacją udziału rzemiosła w Targach Poznańskich zajmie się Związek Izb oraz poszczególne Izby, którym powierzone zostanie zorganizowanie ekspozycji poszczególnych rzemiosł.

Zadaniem tegorocznego uczestnictwa rzemiosła będzie pogłębienie akcji popularyzowania wytwórczości rzemieślniczej wśród sfer przemysłowo - handlowych oraz wśród konsumentów, możliwie jaknajwiększe wykorzystanie Targów pod względem gospodarczym oraz wykorzystanie Targów jako czynnika usprawnienia wytwórczości rzemieślniczej.

Dla wszechstronnego zaznajomienia sfer gospodarczych z możliwościami wytwórczemi rzemiosła, Związek Izb zamierza zorganizować pokaz wzorów tych wyrobów rzemieślniczych, które mogą być dostarczone w dużych ilościach, względnie które posiadają szczególną wartość artystyczną, oraz wydać dokładny katalog cen i warunków dostawy eksponowanych wyrobów rzemieślniczych. Katalog ten będzie opracowany na podstawie badań nad wytwórczością rzemieślniczą, pprzeprowadzonych przez Biuro Informacyjno-Handlowe Rzemiosła przy Związku Izb. Biuro to w zakresie udzielonych mu przez przedsiębiorstwa rzemieślnicze pełnomocnictw, zajmie się organizacją sprzedaży wyrobów rzemieślniczych na Targach Poznańskich.

Jednocześnie Związek Izb zamierza urządzić na tegorocznych Targach Poznańskich wystawę narzędzi, surowców i półfabrykatów, używanych przez rzemieślników, oraz pokaz pojedyńczych faz produkcji w niektórych rzemiosłach. Tego rodzaju demonstracja przyczyni się niezawodnie do zaznajomienia rzemiosła z nowemi właściwemi źródłami zakupu surowca oraz do zastosowania bardziej nowoczesnych metod pracy. Projektowane jest zorganizowanie licznych wycieczek rzemieślników, czeladników i uczni na Targi Poznańskie.

Wykorzystując doświadczenie zeszłorocznego udziału rzemiosła w Targach Poznańskich, trzeba będzie dążyć, aby wystawione wyroby wykazywały planowy dobór oraz odźwierciadlały całokształt drobnej produkcji bez zbędnego przedstawiania większej ilości jednych i tych samych przedmiotów. Pod tym względem zbiorowe wystąpienie poszczególnych rzemiosł na zeszłorocznych Targach, jak wystąpienie Cechu bronzowników i mosiężników w Warszawie, lub zbiorowe stoisko rzemiosła futrzarskiego województwa Lubelskiego, wykazały, że tego rodzaju organizacja udziału rzemiosła w Targach jest bardzo właściwa w zakresie doboru eksponatów i wykazania możliwości wytwórczej rzemiosła, jak i dostosowania kosztów wystąpienia rzemiosła na Targach do jego możliwości finansowych.

Udział w Targach winny wziąć rzemieślnicze organizacje gospodarcze, spółdzielnie, spółki i t. p., mogące podjąć się masowej produkcji i zbytu wyrobów rzemieślniczych, większe warsztaty rzemieślnicze, mogące wykonać większe zamówienie oraz warsztaty rzemieślnicze, które ze względu na artystyczną wartość i specjalny charakter swych wyrobów mają możliwości zbytu swych wyrobów oraz przyczynić się mogą do propagandy wytwórczości rzemieślniczej.

Pożądanem jest pozatem, by podczas obecnych Targów urządzono ogólno-polskie zjazdy zawodowe w Poznaniu. Brak ich zdawał się odczuwać podczas ostatnich Targów Poznańskich.

Zdolność do zorganizowanego zbiorowego wysiłku, jaką wykazało rzemiosło na zeszłorocznych Targach, oraz wzrastające wśród rzemieślników zainteresowanie Targami i wystawami wogóle, pozwalają przypuszczać, że obecne Targi Poznańskie będą poważnym etapem w kierunku stworzenia z nich doniosłego czynnika zbytu wyrobów produkcji rzemieślniczej.

Z życia rzemiosła

WALNY ZJAZD ZWIĄZKU TOW. RZEMIEŚLNIKÓW SAMODZIELNYCH NA POMORZU

W niedzielę dnia 20 stycznia rb. odbył się w Grudziądzu w górnej sali „Europy" Walny Zjazd Tow. Rzemieślników Samodzielnych Pomorza, w obecności 150 delegatów z całego Pomorza.

Zjazd rozpoczął się Mszą św., poczem odbyły się obrady, które zagaił wiceprezes Związku p. Władysław Nogowski z Grudziądza.

Po przywitaniu przedstawicieli władz, delegatów, prasy i gości, przemówili radca wojewódzki p. K. Barciszewski, prezydent miasta Grudziądza p. J. Włodek, dyrektor Izby Skarbowej p. S. Kossjor, Prezes Związku Izb Rzemieślniczych p. poseł Snopczyński, dyrektor tegoż Związku p. Sikorski, Dyrektor Izby Rzemieślniczej p. Biszoff.

Następnie Zjazd uchwalił wy-

słać telegramy hołdownicze do: Pana Prezydenta Rzeczypospolitej, Pierwszego Marszałka Polski Józefa Piłsudskiego, premjera Kozłowskiego, ministra Przemysłu i Handlu Floyara Rajchmana, biskupa dr. Okoniewskiego, wojewody pomorskiego p. Stefana Kirtiklisa.

W myśl porządku dziennego przystąpiono do referatów. Ponieważ program Zjazdu była bardzo obszerny, a zgłoszona ilość referatów duża, uchwalono, aby referaty p. dyr. Biszoffa „Aktualne zagadnienie rzemiosła" oraz sekretarza Związku p. Wiencka z Torunia „Położenie rzemiosła pomorskiego i jego zadanie organizacyjne na najbliższą przyszłość", nie były wygłoszone na zjeździe, lecz rozesłane do poszczególnych towarzystw, gdzie zostaną odczytane i poddane dyskusji.

Jako pierwszy wygłosił referat „o znaczeniu rzemiosła w strukturze gospodarczej Państwa" dyr. Związku Izb Rzemieślniczych w Warszawie p. Sikorski. Drugi referat „Skoordynowanie wysiłku organizacyj rzemieślniczych w Polsce", wygłosił Prezes Związku Izb Rzemieślniczych p. poseł Snopczyński. Trzeci referat „Rzemieślnik a podatki bezpośrednie" wygłosił dyrektor Izby Skarbowej w Grudziądzu p. Stefan Kossjor, poczem notarjusz p. Kolasiński z Grudziądza wygłosił referat p. t. „Jak może samodzielny rzemieślnik uchronić się od strat przy sprzedaży na kredyt".

Ostatni referat wygłosił b. naczelnik wydziału Ministerstwa Skarbu p. Kozłowski p. t. „Aktualne zagadnienia podatkowe".

W dyskusji nad wszystkiemi referatami zabierał głos szereg mówców. Dyskusja stała na wysokim poziomie i odzwierciadlała trudności, z jakiemi walczyć muszą samoistni rzemieślnicy w obronie swej egzystencji.

Obszerne wyjaśnienia w sprawach bieżących składali pp. prezes Snopczyński, dyrektor Sikorski, dyrektor Kossjor, radca Barciszewski, dyr. Biszoff, naczelnik wydz. Kozłowski.

Po przerwie odbyło się zebranie, poświęcone sprawom organizacyjnym. Marszałkiem obrano p. Edw. Mollina z Grudziądza, ławnikami pp. Augustyńskiego z Tucholi i Zielińskiego z Grudziądza.

Sprawozdanie z działalności zarządu odczytał sekretarz p. Wiencek, sprawozdanie ze stanu kasy zdał skarbnik p. Szulc, poczem odczytano protokół komisji rewizyjnej. Po krótkiej dyskusji, udzielono ustępującemu zarządowi absolutorjum, poczem przeprowadzono wybór nowego zarządu, częściowo w tajnem głosowaniu.

Nowoobrany zarząd składa się: Prezes — p. Edward Mollin z Grudziądza, wiceprezes — p. Fr. Wiencek z Torunia, sekretarz — p. Ludwik Poznański z Grudziądza, skarbnik — p. Władysław Nogowski z Grudziądza, ławnik — p. Michał Augustyński z Tucholi, ławnik — p. Juljan Ligęziński z Brodnicy, ławnik — p. Wacław Ostojski z Gdyni, ławnik — p. Maksym. Kurkowski z Torunia, ławnik — p. Antoni Zieliński z Grudziądza.

Do komisji rewizyjnej obrano pp. Józefowicza, Skopińskiego i Balickiego z Grudziądza.

Budżet na rok 1935 uchwalono w wysokości 2.400 zł. Składki pozostawiono w dotychczasowej wysokości.

Pozostałe punkty porządku obrad, jak uchwalenie programu pracy, rozpatrzenie wniosków przesłanych przez towarzystwa we właściwym czasie, uchwalenie niektórych wniosków i rezolucyj, powierzono zarządowi, który zbierze się w najbliższych dniach.

Zjazd zakończono o godz. 7-ej wieczorem po 8 godzinnych obradach.

Kronika samorządowa

Z działalności Izby Rzemieślniczej w Lublinie.

Dnia 22 b. m. odbyło się posiedzenie Zarządu Izby, poświęcone m. in. następującym sprawom: a) rozważono przedstawienie organizacyj rzemieślniczych m. Siedlec, zamierzających w czerwcu r. b. urządzić w tem mieście wystawę— targi wyrobów rzemieślniczych i uchwalono udzielić pomocy w postaci ufundowania kilku nagród za najlepsze wyroby z różnych grup rzemiosła; b) uchwalono przyznać subwencję Szkole Dokształcającej Zawodowej Dziennej w Lublinie, nabywając jakąś pomoc naukową według wskazania dyrekcji szkoły; c) przyjęto do wiadomości sprawozdanie Dyrektora Izby z konferencji, odbytej w Ministerstwie Przemysłu i Handlu w sprawie budżetu Izby na rok 1935; d) rozważono kwestję przystąpienia Izby z udziałem do tworzącego się Centralnego Banku Rzemieślniczego oraz dyskutowano nad skutecznemi sposobami propagandy nabywania udziałów przez rzemieślników; ostateczne decyzje odroczono do następnego posiedzenia.

*

Rzemieślnicy województwa Lubelskiego biorą czynny udział w pracach samorządu terytorjalnego. W miastach wydzielonych członkami rad miejskich są pp.: a) w Lublinie — Starszy Cechu Mularzy— L. Kosicki, radca Izby W. J. Radzymiński i dyr. Izby C. Ptasiński, wszyscy z Bezp. Bloku Pracy Gosp., oraz radca Izby J. Juścinski, J. Michalczuk i W. Radzikowski z Klubu Narodowego; b) w Siedlcach — radca Izby: H. Szymański i J. Kling oraz W. Latek i P. Laskowski; c) w Chełmie — radca L. Bombol oraz W. Czujkowski, K. Flis i J. Prochal; pozatem bardzo licznie jest reprezentowane rzemiosło we wszystkich (prócz jednej) radach miejskich miast niewydzielonych.

*

Dnia 19 b. m. odbyło się w Siedlcach uroczyste posiedzenie Zarządu T-wa Rzem. i Starszych Cechów z okazji imienin zasłużonego prezesa H. Szymańskiego. Po serdecznych przemówieniach wiceprezesa T-wa, p. J. Oleśniewicza, oraz dyr. C. Ptasińskiego w imieniu Izby i wiceprezydenta St. Zdanowskiego w imieniu miasta, zostały wręczone upominki Solenizantowi, wzruszonemu tak powszechnemi dowodami szacunku i uznania.

*

Dnia 13 b. m. odbył się w Węgrowie przy udziale 230 rzemieślników Powiatowy Zjazd informacyjny z referatami pp. J. Wangrata, prezesa Koła Cechów Chrześcijańskich, J. Korosia, A. Kosiorka i S. Wojciechowskiego, prezesa Rady Pow. BBWR.

Po obszernej dyskusji, w której zwrócono uwagę głównie na nielegalną konkurencję, odbyły się doroczne zebrania Cechów, poświęcone wyborowi zarządów.

Postanowiono zorganizować kurs dokształcający dla samoistnych rzemieślników, na który zapisało się 14 osób.

Wojewódzki Zjazd Sekcji Gospodarczej we Lwowie

Dnia 27 stycznia b. r. odbył się we Lwowie Wojewódzki Zjazd Sekcji Gospodarczej BBWR, poświęcony sprawom rzemiosła. Z ramienia Związku Izb Rzemieślniczych przybyli z Warszawy na Zjazd pp.: Prezes A. Snopczyński i Dyrektor B. Sikorski; imieniem Związku Rzemieślników Chrześcijan uczestniczył p. dyr. J. Glapiński.

Słowo wstępne wygłosił p. Dr. Stanisław Schaetzel, poczem nastąpiły referaty: 1) Stan i potrzeby rzemiosła w województwie lwowskiem, wygłosił p. Dr. Adam Hamerski, Dyrektor Izby Rzemieślniczej we Lwowie. 2) Chałupnictwo — Inż. Stanisław Tatarczuch, 3) Szkolnictwo zawodowe — wiceprezes Ferdynand Hornung, 4) Zadania samorządu rzemieślniczego — Dyrektor Związku Izb. Rz. Bolesław Sikorski; 5) Społeczna organizacja rzemiosła — Dyr. Józef Glapiński; 6) Zadanie Sekcji Gospodarczej na tle organizacji rzemiosła — p. Seweryn Gutkowski.

W sprawach organizacji rzemiosła kilkakrotnie zabierał głos p. poseł Snopczyński, Prezes Związku Rzemieślników Chrześcijan w R. P.

Po referatach nastąpiły sprawozdania reprezentantów Sekcyj powiatowych i grodzkich i dyskusja w sprawach objętych referatami i sprawozdaniami.

Szczegółowsze sprawozdanie ze Zjazdu w najbliższych numerach „Rzemiosła".

Koło L. O. P. P. przy Związku Izb

Znane jest ogólnie znaczenie Ligi Obrony Powietrznej i Przeciwgazowej, to też działalność jej zasługuje na poparcie całego społeczeństwa w zrozumieniu zadań, jakie ma spełnić Liga na wypadek przyszłej wojny.

Do tego zadania powinniśmy się przygotować należycie, budując silną flotę powietrzną, a cel ten może być osiągnięty, jeśli wszyscy świadomi obywatele będą członkami Ligi.

Udział społeczeństwa w pracach Ligi w porównaniu do możliwości jest bardzo skromny, a to cyfry, które same mówią za siebie.

Na 32 miljony ludności zamieszkałej w Polsce, do L. O. P. P. należy zaledwie 600 tysięcy członków.

Z uwagi na skromną 50-cio groszową wysokość miesięcznej składki członkowskiej, nie powinno braknąć w szeregach Ligi nikogo, któremu dobro Państwa i własne leży na sercu.

Przy Związku Izb Rzemieślniczych R. P. powstało Koło L. O. P. P., przyczem wszyscy urzędnicy z dyrektorem na czele przystąpili doń jako członkowie.

Związek Izb Rzemieślniczych R. P. apeluje do Cechów, Związków Rzemieślniczych i samoistnych rzemieślników, aby przystępowali sami i werbowali swoich najbliższych do szeregów Ligi.

Częściowe wykonywanie niektórych rzemiosł

Zestawił Władysław Dramiński

(Dokończenie)

19) Kategorją rzemieślników nazywanych **monterami-mechanikami samochodowymi należy oznaczać odrębnie jako ślusarzy samochodowych;** karty rzemieślnicze im wydawane mają opiewać na **„ślusarstwo samochodowe"**. Rozumie się, że karty rzemieślnicze na „ślusarstwo samochodowe" należy wydawać tylko tym osobom, które wykażą posiadanie przepisanego prawem przemysłowem dowodu uzdolnienia fachowego w odnośnym zakresie. I tak w szczególności za dowód odnośnego uzdolnienia należy uważać odbycie nauki i pracy, o których mówi art. 145 ust. 1 punkt 2 prawa przemysłowego, w przedsiębiorstwach naprawy samochodów, względnie nauki w ślusarstwie a pracy (praktyki) w zaznaczonych przedsiębiorstwach, lub według art. 145 ust. 1 punkt 3 odpowiednie świadectwo z egzaminu przed komisją egzaminacyjną dla majstrów wojskowych. M. P. i H. nie uważa „monterstwa-mechanictwa samochodowego" za odrębny rodzaj przemysłu, lecz tylko za gałąź ślusarstwa w tem samem rozumieniu ,jak ślusarstwo maszynowe, budowlane i artystyczne (okólnik M. P. i H. z 16. X. 1930. Nr. 2553).

20) **Studniarstwo** w rozumieniu art. 142 prawa przemysłowego obejmuje wszelkiego rodzaju sposoby budowy studni, bez względu na materjał, z jakiego studnia ma być zrobiona (M. P. i H. z 29. XI. 1930. L. PD. 3546 do Izby Rzem. w Lublinie).

21) **Ondulacja** nie stanowi oddzielnego rzemiosła, lecz wchodzi w zakres fryzjerstwa (M. P. i H. z 15. IV. 1930. L. PD. 1265/30 do U. W. w Kielcach).

22) Według okólnika M. P. i H. z 21. VI. 1928 **rzeźnikami** są osoby „zajmujące się zawodowo ubojem bydła, z którym nieodłącznie związane są czynności oprawienia ze skóry"... Skoro zatem zdejmowanie skór przy uboju należy do istotnych czynności rzemiosła rzeźnickiego, skoro dalej według art. 154 ust. 1 prawa przemysłowego celem egzaminu czeladniczego jest stwierdzenie, czy terminator nabył między innemi „biegłości i wprawy w zwykłej pracy odnośnego rzemiosła", przeto, zdaniem M. P. i H., tworzone przez Izby Rzemieślnicze czeladnicze komisje egzaminacyjne dla rzeźnictwa, powinny przy egzaminowaniu uwzględniać w dostatecznej mierze również sprawę znajomości należytego zdejmowania skór z zabitych zwierząt (okólnik M. P. i H. z 24. X. 1933. Nr. PA. II. 1/95. do U. U. i Izb Rzem.).

23) **Wypiek wafli i opłatków** należy w zasadzie do rzemiosła piekarskiego, często jednak wytwórcy

PODATKI I USTAWODAWSTWO PODATKOWE

Kalendarz podatkowy na miesiąc luty

5.II. Termin wpłacenia podatku od energji elektrycznej, pobranego w okresie od 16 do 31 stycznia.

7.II. Termin wpłacenia potrąconego pracownikom podatku dochodowego (Dział II) od uposażeń służbowych, emerytur i wynagrodzenia za najemną pracę.

15.II. Termin płatności zaliczki na poczet podatku przemysłowego od obrotu przez przedsiębiorstwa prowadzące prawidłowe księgi handlowe.

15.II. Termin płatności IV kwartalnej zaliczki na poczet podatku przemysłowego od obrotu za rok 1934.

15.II. Termin płatności 10% dodatku do miesięcznej zaliczki podatku przemysłowego od obrotu, wpłacanej przez przedsiębiorstwa przemysłowe od I — V kategorji świadectw przemysłowych oraz przedsiębiorstw od I — V kategorji ,opłacających IV zaliczkę podatku przemysłowego od obrotu.

15.II. Termin płatności zaliczki nadzwyczajnego podatku od niektórych zajęć zawodowych.

20.II. Termin płatności podatku od energji elektrycznej, pobranego w okresie od 1 do 15 lutego.

28. II. Termin płatności podatku od nieruchomości za IV kwartał 1934 r.

1. III. Przedpłata na podatek dochodowy za rok 1935 przez osoby fizyczne, obowiązane do składania zeznań o dochodzie.

Uproszczone księgi handlowe dla rzemieślników

OKÓLNIK MINISTERSTWA SKARBU

MINISTERSTWO SKARBU
L.D.V. 2041/1/35
Uproszczone księgi handlowe i gospodarcze.

Warszawa, dn. 24. I. 1935 r.

Do

wszystkich Izb Skarbowych, Urzędu Wojewódzkiego Śląskiego (Wydział Skarbowy) oraz wszystkich Urzędów Skarbowych.

W myśl ustępu pierwszego § 64 rozporządzenia z dnia 19.IX.1934 r. o wykonaniu ordynacji podatkowej (Dz. U. R. P. z r. 1934 Nr. 91, poz. 821) księgi uproszczone, przewidziane §§ 60, 61 i 63 tegoż rozporządzenia, podlegają zaświadczeniu przez władze II lub I instancji (izby skarbowe lub urzędy skarbowe) albo przez organa samorządu gospodarczego (izby przemysłowo-handlowe, izby rzemieślnicze).

W związku z powyższem Ministerstwo Skarbu zarządza, aby

---

wafli nie będą podlegali przepisom o dowodzie uzdolnienia rzemieślniczego, gdyż naogół wytwórnie wafli są prowadzone sposobem fabrycznym (M. P. i H. z 26 VIII. 1930 r. Nr. PA. 2277 do U. W. w Łodzi).

24) **Wypiek chał i macy** jest zdaniem M. P. i H. taksamo rzemiosłem piekarskiem w rozumieniu art. 142 prawa przem., jak wypiek chleba, bułek, strucli i t. p.. Rozumie się jednak, że w wypadkach, w których chodziłoby o trudnienie się wypiekiem chał i mac **ubocznie** w zakresie przemysłu domowego, przepisy prawa przemysłowego nie miałyby zastosowania stosownie do postanowienia, zawartego w art. 2 punkt 17 tego prawa (M. P. i H. z 31. VII. 1929. Nr. PA. 2633. do U. W. w Lublinie).

25) W sprawie przemysłowo-prawnej T. W. we Lwowie miejscowa Izba Przemysłowo-Handlowa wydała w piśmie z dnia 19. I. 1932 L. 21932/II. do Lwowskiego Urzędu Wojew. następującą opinję: „Celem ustalenia charakteru przemysłowo-prawnego zgłoszonego przez petenta zatrudnienia zarobkowego, Izba przeprowadziła szczegółowe dochodzenia, zasięgając w tej mierze opinji Izb Rzemieślniczych we Lwowie, Stanisławowie i Tarnopolu, oraz Gremjum Fotografów Województwa Lwowskiego we Lwowie. Dochodzenia te dały jednolity wynik, a mianowicie, zarówno wspomniane izby rzemieślnicze, jak też Gremjum Fotografów wyraziły zgodnie zapatrywania, że **reprodukcję obrazów i portretów sposobem przetłokowym należy uważać za przemysł wolny,** a nie za zarobkowość, wchodzącą w zakres uprawnień przemysłowych fotografa". Stanowisko to podzieliła Izba Przemysłowo-Handlowa z następujących między innemi względów: „Zgłoszona przez petenta zarobkowość nie wykazuje momentów, któreby uzasadniały kwalifikowanie jej jako rzemiosło fotograficzne względnie jego część składową. W pierwszym rzędzie zauważyć należy, że brak tu zasadniczego momentu, charakteryzującego rzemiosło fotograficzne, a mianowicie reprodukowania odbitek wykonanych drogą fotograficzną, reprodukcje bowiem, które petent zamierza wykonywać, dotyczą obrazów, wykonanych ręcznie z natury lub z gotowych już fotografij. Ponadto sam sposób wykonywania reprodukcji t. zw. systemem przetłokowym nie jest sposobem, używanym w rzemiośle fotograficznem, lecz w przemysłach graficznych, a zwłaszcza w cynkografji, litografji i rotograwiurze. Fotogram bowiem dla reprodukowania odbitek nie używa ani matryc przeniesionych na płyty cynkowe, ani też pras, lecz wykonuje odbitki te jedynie tylko z uzyskanych negatywów. Zgłoszona zatem zarobkowość kwalifikuje się raczej jako jeden z wymienionych przemysłów graficznych, będących wedle obecnego stanu przemysłowo-prawnego przemysłem wolnym". **Przedsiębiorstwa sprzedaży artykułów fotograficznych** przekraczają swój właściwy zakres uprawnień, wykonując bez posiadania karty rzemieślniczej na fotografowanie, zarobkowe czynności wywoływania, kopjowania i retuszu klisz i błon oraz powiększania pozy-

izby skarbowe i urzędy skarbowe, w razie przedstawienia przez płatników uproszczonych ksiąg do zaświadczenia, umieszczały na pierwszej lub ostatniej stronie księgi uproszczonej klauzulę następującej treści:

„Niniejszym stwierdza się, że przedstawiona przez ....

w ....

uproszczona księga ....

służyć ma na czas od dn.................

............................193...... r. do dn.............

......................................193......r. i zawiera................ stron, kolejno ponumerowanych i przeciągniętych sznurem, umocowanym na ostatniej stronie pieczęcią urzędową.

Nr.......... ....dn...............193......r."

Pieczęć tuszowa — podpis

Na ostatniej stronie księgi końce sznura powinny być umocowane pieczęcią lakową, obok której umieszcza się podpis.

Dla kontroli zaświadczonych ksiąg należy prowadzić specjalny zapisek, którego numer kolejny podaje się przy zaświadczeniu.

Zaświadczenie przez władze skarbowe ksiąg uproszczonych podlega opłacie stemplowej w kwocie zł. 5 w myśl art. 154 (ustęp pierwszy) ustawy z dnia 1.VII. 1926 r. o opłatach stemplowych (Dz. U. R. P. z r. 1932 Nr. 41, poz. 413). W razie złożenia podania na piśmie, podanie to niezależnie od wymienionej wyżej kwoty podlega opłacie w kwocie zł. 5. Złożenie podania nie jest obowiązkowe.

Zaświadczenie ksiąg uproszczonych dokonywa się tylko w roku, poprzedzającym okres rachunkowy, na który mają być założone.

Zaświadczenie powinno nastąpić w dniu przedstawienia ksiąg do poświadczenia.

Przy pierwszem założeniu ksiąg uproszczonych przez przedsiębiorstwa oraz właścicieli nieruchomości budynkowych, zaświadczanie ksiąg może się odbywać w każdym czasie, nawet w środku miesiąca, z tem, że zapisy w księgach będą służyć za podstawę dla wymiaru podatków jedynie od daty zaświadczenia tych ksiąg.

Wyjątkowo w roku 1935 Ministerstwo Skarbu poleca, aby władze skarbowe nie kwestjonowały zapisów dokonanych od początku roku do daty zaświadczenia tych ksiąg, o ile zaświadczenie nastąpi do dnia 15 lutego 1935 r.

Jednocześnie podaje się do wiadomości uznane przez Ministerstwo za odpowiadające przepisom załączone wzory uproszczonych ksiąg.

Zastępca Dyrektora
Departamentu
(Dr. J. Lubowicki)

Sprostowanie.

W nr. 4/35 Tygodnika „Rzemiosło" na str. 8 „Uproszczone księgi handlowe" wkradły się następujące omyłki zecerskie: szpalta druga — wiersz 7 od dołu zamiast I—IV powinno być I—V, szpalta trzecia, wiersz 4 od dołu zamiast VI—VII powinno być VI—VIII.

tywów, wchodzące niewątpliwie w zakres rzemiosła fotograficznego. **Tylko te przedsiębiorstwa sprzedaży aparatów i przyborów fotograficznych mają prawo bez posiadania karty rzemieślniczej wykonywania nadal robót fotograficznych, które zajmowały się temi czynnościami jeszcze przed wejściem w życie nowego prawa przemysłowego,** przyczem jednak wyjątek ten (konieczny ze względu na prawa nabyte) nie dotyczy odnośnych przedsiębiorstw w województwach południowych, o ile zajmują się one pracami fotograficznemi w zakresie fotografji portretowej, jako uznanej za przemysł rzemieślniczy już austrjackiem rozporządzeniem z r. 1911 (Okólnik M. P. i H. z 4. VII. 1930. Nr. PA. 2137).

26) Okólnikiem Nr. PA. II 1/26 z 20. IV. 1934 M. P. i H. poleciło Urzędom Wojewódzkim wyjaśnić podległym władzom przemysłowym I instancji, że osoby posiadające licencję na prowadzenie przemysłu okrężnego w zakresie **ulicznych zdjęć fotorgaficznych przy pomocy aparatów na błony (filmy)** mogą dokonywać samodzielnie (na własny rachunek) dalszych czynności, zmierzających do sporządzenia fotografji tylko w razie posiadania oprócz licencji uprawnienia rzemieślniczego (karty rzemieślniczej na fotografowanie). Powyższe nie dotyczy i nie zmienia okólnika M. P. i H. z 17. VII. 1928 r. Nr. PA. 1878 w sprawie dokonywania sposobem okrężnym zdjęć fotograficznych t. zw. à la minute. **Dokonywanie sposobem okrężnym zdjęć fotograficznych t. zw. à la minute bez retuszowania** nie jest rzemiosłem w rozumieniu art. 142 prawa przem., lecz należy do kategorji drobnych świadczeń natury przemysłowej w rozumieniu p. 3 art. 45 tego prawa. Z uwagi na to od ubiegających się o licencję na oznaczony przemysł nie należy wymagać przedstawiania dowodu uzdolnienia zawodowego, przepisanego dla przemysłu rzemieślniczego (okólnik M. P. i H. 17. VIII. 1928 r. Nr. PA. 1878). Okólnik ten ma zastosowanie do wszystkich zajmujących się zawodowo fotografowaniem migawkowem na ulicach i placach publicznych, chociażby nawet dany uliczny fotograf nie przenosił się często z miejsca na miejsce, lecz stale zatrzymywał się na jednem miejscu w parku, na placu, czy ulicy. Dopiero gdyby postawił (n. b. za zgodą odnośnej władzy gminnej) na danym placu urządzenia dla stałego ulokowania swego przedsiębiorstwa, względnie umieścił to przedsiębiorstwo w istniejących już tam urządzeniach (budynku, kiosku i t. p.), wówczas odnośne przedsiębiorstwo będzie już przemysłem ze stałą siedzibą, wymagającym jako rzemiosło wykazania dowodu uzdolnienia, względnie uzyskania zwolnienia z art. 146 prawa przem. (M. P. i H. 10. IX. 1929. Nr. PA. 3055 do U. W. w Poznaniu).

27) **Fryzjerzy** (t. j. prowadzący przemysł rzemieślniczy, oznaczony w art. 142 jak fryzjerstwo) mogą prowadzić w swym zakładzie dział zarówno fryzjerstwa męskiego jak i damskiego (M. P. i H. 30. IV. 1929. Nr PA. 551 do U. W. w Warszawie).

Wzór księgi handlowej dla zakładów rzemieślniczych, przedstawiony przez Związek Izb Rzemieślniczych Rz. P. w Warszawie, zaaprobowany przez Ministerstwo Skarbu reskryptem z dnia 16. I. 1935 r. L. Dz. V. 1535/1/35.

Data	Nr. porządkowy	Treść zapisu	Nr. dowodu	Suma ogólna	Kasa		Nakłady i koszty				
					Przychód (więcej)	Rozchód (mniej)	Surowce	Materjały pomocnicze	Robocizna	Koszty ogólne	Zwroty
1	2	3	4	5	6	7	8	8-a	8-b	8-c	9

(dalszy ciąg)

Obrót				Dłużnicy i wierzyciele		Rodzaj	Weksle i akcepty		Właściciel		Maszyny, narzędzia i in. składniki majątkowe				Symbole zwrotów i foljo książki pomoc.
Zwroty	Sprzedaż wyrobów	Przychód za roboty		Winien	Ma		Przychód	Rozchód	Otrzymał	Dał	Przychód	Rozchód			
10	11	11-a	11-b	12	13	—	14	15	16	17	18	19	20	21	—

O ważność zapisów rachunkowych w okresie od 1.I do 28.II 1935

W powyższej sprawie Związek Izb Rzemieślniczych R. P. zwrócił się w dniu 30 stycznia r. b. do Min. Skarbu z następującem pismem:

„Potwierdzamy otrzymanie zarządzenia Ministerstwa Skarbu z dnia 24 stycznia 1935 r. L. DV. 2041/I/35 wraz ze wzorem uproszczonej księgi handlowej dla zakładów rzemieślniczych, przedstawionym przez Związek Izb Rzemieślniczych R. P. a zaaprobowanym przez Ministerstwo Skarbu reskryptem z dn. 16 stycznia 1935 r. L. DV. 1535/I/35.

Przy tej sposobności Związek Izb wyraża podziękowanie Ministerstwu za życzliwe ustosunkowanie się do przedstawionych przez nas postulatów, w szczególności co do tej części, które poleca, aby wyjątkowo w r. 1935 władze skarbo-

28) **Zakłady farbowania i glansowania skór** należy zaliczać do garbarstwa, chociaż farbowanie skór odbywa się tak w zakładach garbarskich, jak i białoskórniczych, a to zależnie od gatunku skór; glansowanie skóry jednak stanowi dział garbarni (okólnik M. P. i H. 3. IX. 1928. Nr. PA. 2495).

29) **Cyzelerstwo** winno być zaliczone do grawerstwa jako pokrewna gałąź rzemiosła, mająca nadto zastosowanie w rzemiośle bronzowniczem, mosiężniczem i złotniczem (okólnik M. P. i H. 3. IX. 1928. Nr. PA. 2495).

30) **Wyrób galanterji skórzanej** (torebek, portfeli, etc.) należy do przemysłu wolnego, zaś wyrób skórzanych przyborów podróżnych (walizek, neseserów) wchodzi w zakres rzemiosła rymarskiego (okólnik M. P. i H. 12. IX. 1928 r. Nr. PA. 2616).

31) **Przemysł oczyszczania (szlamowania) kiszek zwierzęcych,** wykonywany oddzielnie i niezależnie od wędliniarstwa (masarstwa), jest przemysłem wolnym (M. P. i H. 28. VI. 1929. Nr. PA. 2330 do U. W. w Białymstoku).

32) **Wałkarstwo,** t. j. nadawanie formy cholewkom, niezależnie od stosowanych sposobów, stanowi dział umiejętności, wchodzącej w zakres cholewkarstwa (okólnik M. P. i H. 3. IX. 1928. Nr. PA. 2495).

33) **Przemysł wyrobu zabawek szklonych** (np. ozdób na choinki) jest przemysłem wolnym (M. P. i H. 2. V. 1929. Nr. PA. 1544 do Mag. m. st. Warszawy).

34) **Wyrób galonów, taśm, frendzli, sznurów, gwiazdek,** używanych do mundurów wojskowych, należy zaliczać do szmuklerstwa, wyroby te bowiem przetykane złotą i srebrną nitką przyszywa się gotowe do przedmiotu, który mają zdobić, i wyrób ich nie może wchodzić w zakres hafciarstwa, gdyż nie polega on na wyszywaniu na materjałach nitką, ściegiem, etc, co stanowi charakterystyczną cechę hafciarstwa (okólnik M. P. i H. 3. IX. 1928. Nr. PA. 2495).

35) **Przemysł stawiania pieców kaflowych** jest przemysłem rzemieślniczym jako zduństwo (M. P. i H. 28. IX. 1928. Nr. PA. 2808 do U. W. małopolskich).

36) **Przemysł wyrobu i ostrzenia noży** (nożownictwo i szliferstwo) jest przemysłem wolnym, jako niewyszczególniony w art. 142 ust. i prawa przem. (M. P. i H. z 30. IV. 1929. Nr. PA. 1553).

37) W określeniu **„wyrób instrumentów muzycznych"** mieści się także naprawa tych instrumentów (M. P. i H. 18. VII. 1928 r. Nr. PA. 2134 do Mag. m. st. Warszawy).

38) Zatrudnienie polegające na **dopasowywaniu już gotowych szkieł** według wskazówek lekarza-okulisty podpada pod pojęcie zatrudnienia wyrobu szkieł optycznych, wyszczególnionego jako rzemiosło w art. 142 ustawy przem. (M. P. i H. 8. VIII. 1929 r. Nr. P. D. 2747 do U. W. w Kielcach).

we nie kwestjonowały zapisów, dokonanych od początku roku do daty zaświadczenia tych ksiąg, o ile zaświadczenie nastąpi **do dnia 15 lutego 1935 r.**

Z uwagi jednak na to, że sfery rzemieślnicze nie wszędzie zostały we właściwym czasie poinformowane o celowości zaprowadzenia uproszczonej rachunkowości tudzież, że należyte zrozumienie propagowanego przez Związek Izb Rzemieślniczych postulatu jaknajszerszego prowadzenia ksiąg znajdzie obecnie szersze zrozumienie, w szczególności po zapoznaniu się przedewszystkiem instytucji samorządu gospodarczego oraz sfer rzemieślniczych z Instrukcją Podatkową z dnia 31 grudnia 1934 r., szeroko omawiającą sprawę ksiąg handlowych i gospodarczych, która to Instrukcja ukazała się dopiero **w ostatnich dniach stycznia** r. **b.**— Związek Izb Rzemieślniczych R. P. prosi Ministerstwo Skarbu o przedłużenie podanego w powyższem zarządzeniu terminu 15 lutego **do dnia 28 lutego 1935 r.**

Związek Izb uprasza o powiadomienie go o wydanem w tej kwestji zarządzeniu.

Równocześnie załączamy odpis pisma Związku Izb z dnia 29 stycznia b. r. skierowanego przez nas do wszystkich Izb Rzemieślniczych w sprawie prowadzenia uproszczonych ksiąg handlowych przez rzemieślników".

OKÓLNIK ZWIĄZKU IZB DO IZB RZEMIEŚLNICZYCH W SPRAWIE UPROSZCZONYCH KSIĄG HANDLOWYCH

Jakie korzyści daje płatnikowi prowadzenie uproszczonych Ksiąg Handlowych, nad kim ciąży obowiązek ich prowadzenia, względnie komu zaleca się prowadzenie ksiąg uproszczonych i gospodarczych — zagadnienia te zawarte są w obowiązującem już w roku bieżącym ustawodawstwie handlowem i podatkowem (Kodeks Handlowy, Ordynacja Podatkowa, rozporządzenia ministerjalne, oraz Instrukcja podatkowa Ministra Skarbu z dn. 31 grudnia 1934 r.).

Podkreślić należy ogólne zainteresowanie się tem kapitalnem zagadnieniem przez samorząd gospodarczy oraz prasę codzienną i zawodową (Polska Gospodarcza, zeszyt 3—1935 r., wstępny artykuł „Wymiar podatków" **Dra J. Lubowickiego** — Zastępcy Dyrektora Departamentu Podatków Ministerstwa Skarbu; Codzienna Gazeta Handlowa z dn. 19 stycznia 1935 r., artykuł „Przegląd zagadnień podatkowych na terenie Wielkopolski" Dyrektora Izby Skarbowej w Poznaniu p. **Ferdynanda Świtalskiego;** referat o podatkach bezpośrednich Dyrektora Izby Skarbowej w Grudziądzu p. **Stefana Kossjora** oraz referaty **delegatów** Związku Izb Rzemieślniczych R.P., wygłoszone w dn. 20 b. m. w Grudziądzu na zjeździe delegatów Związku Towarzystw Rzemieślników samodzielnych województwa pomorskiego; artykuł „o racjonalne rozwiązanie najważniejszych zagadnień podatkowych"—**Dra H. Sanda** — wicedyrektora izby przemysłowo-handlowej w Łodzi, umieszczony w Codziennej Gazecie Handlowej Nr. 1 35 r., a streszczony w N-rze 2 35 r. Tygodnika „Rzemiosło").

Organ „Rzemiosło" w N-rze 4 — 1935 r. zapoznaje szczegółowo swych czytelników z obowiązkami i dodatniemi stronami prowadzenia ksiąg handlowych, a przedewszystkiem **ksiąg uproszczonych,** najwięcej nadających się dla rzemieślników, podając na wstępie reskrypt Ministerstwa Skarbu z dn. 16 stycznia 1935 r. Nr. DV 1535/1/35, którym, na wniosek Związku Izb Rzemieślniczych z dn. 10 b. m., zatwierdzony został wzór uproszczonej księgi handlowej, opracowanej przez Związek Izb wspólnie ze Związkiem Księgowych w Polsce.

Zarząd Związku Izb Rzemieślniczych R. P. na posiedzeniu w dn. 15 stycznia 1935 r., po wszechstronnie przeprowadzonej dyskusji na temat uproszczonych ksiąg handlowych dla rzemiosła, powziął uchwały, zmierzające przedewszystkiem do:

1) propagowania przez Izby Rzemieślnicze na swych terenach celowości jaknajszerszego prowadzenia przez samodzielnych rzemieślników uproszczonych ksiąg handlowych, a nawet zwoływania w tym celu odpowiednich zebrań;

2) ewentualnego zakładania przy Izbach Rzemieślniczych Biur Informacyjno-buchalteryjnych;

3) powierzenia zaopatrywania w odpowiednią ilość kompletów uproszczonych ksiąg handlowych Izb Rzemieślniczych przez administrację wydawnictwa „Rzemiosło" (Warszawa, Mazowiecka 1);

4) powierzenia rozsprzedaży kompletów uproszczonych ksiąg handlowych Izbom Rzemieślniczym.

Cena oprawnego kompletu wraz z instrukcją wynosi:

a) dla drobnych warsztatów rzemieślniczych (130 stronic) zł. 5.50;

b) dla średnich warsztatów rzemieślniczych (200 stron) — 7 zł.;

c) dla dużych warsztatów rzemieślniczych (310 stron) — zł. 9.50.

Zwracamy uwagę, że zgodnie z przepisami § 64 rozporządzenia Ministra Skarbu o wykonaniu Ordynacji Podatkowej — uproszczona księga handlowa (§ 61 rozporządzenia) podlega zaświadczeniu przez władze skarbowe I i II instancji albo przez organa samorządu gospodarczego.

Zaświadczenia ksiąg powinny być dokonywane w roku poprzedzającym okres rachunkowy (rok gospodarczy), na który mają być założone.

Uwaga.

Na skutek starań Związku Izb Rzemieślniczych R. P., Ministerstwo Skarbu zgodziło się w drodze wyjątku na przedłużenie terminu zaświadczenia uproszczonych ksiąg zaprowadzonych po raz pierwszy w r. 1935.

Czynności zaświadczenia ksiąg z reguły powinny uskuteczniać Izby Rzemieślnicze, one bowiem mogą równocześnie udzielać zainteresowanym rzemieślnikom odpowiednich wskazówek co do prowadzenia tych ksiąg.

Zaświadczenia, dokonywane przez Izby Rzemieślnicze, nie podlegają opłacie stemplowej; natomiast przy zaświadczeniu uproszczonych ksiąg przez Izby Skarbowe, względnie urzędy skarbowe — pobiera się opłatę zł. 5 gr. 50.

Izby Rzemieślnicze, zgodnie z zapadłą uchwałą Zarządu Związku Izb, pobierać będą za czynności, związane z zaświadczeneim, opłatę w wysokości zł. 2.

Podkreślając raz jeszcze doniosłość poruszonej sprawy, tudzież mając na względzie stosunkowo krótki okres czasu, niezbędny dla przeprowadzenia przez Izby odpowiedniej propagandy, zorjentowania się co do ilości zapotrzebowania kompletów uproszczonych ksiąg handlowych, tudzież ich zaświadczenia — Związek Izb Rze-

mieślniczych zwraca się do Izb o spieszne poinformowanie co do podjętych kroków w przedmiocie zrealizowania tej zasadniczej sprawy.

Równocześnie Związek Izb wysłał Izbom po jednym egzemplarzu niezbędne wydawnictwa, wyczerpująco ujmujące zagadnienia ustawodawstwa podatkowego:

a) Instrukcję podatkową Ministra Skarbu z dn. 31 grudnia 1934 r., która ukazała się w dniu 28.I. b. r. Cena zł. 30;

b) wydawnictwo „Ustawodawstwo Podatkowe" w opracowaniu p.p. Jana Urbana — Sędziego Najwyższego Trybunału Administracyjnego, Jana Rejsa — Naczelnika Wydziału w Ministerstwie Skarbu i Tadeusza Kotowicza — p. o. inspektora w Ministerstwie Skarbu;

c) 30 egzemplarzy instrukcji o prowadzeniu uproszczonych ksiąg handlowych.

Wreszcie Związek Izb Rzemieślniczych R. P. nie może pominąć i tej nader ważnej okoliczności, że obecnie obowiązujące ustawodawstwo podatkowe (Ordynacja Podatkowa, Instrukcja podatkowa i t. d.) daje płatnikowi pewność przyjęcia za podstawę do wymiaru podatków danych, zawartych w uproszczonych księgach handlowych, o ile są one prowadzone przedewszystkiem rzetelnie.

Instrukcja podatkowa z dn. 31 grudnia 1934 r.

Instrukcja podatkowa, podpisana przez Ministra Skarbu w dn. 31 grudnia 1934 r., jest właściwie uzupełnieniem rozporządzenia Ministra Skarbu o wykonaniu Ordynacji Podatkowej, na co wskazują postanowienia wstępne Instrukcji.

§ 1 Instrukcji podatkowej głosi, że:

Powołane w Instrukcji:

a) artykuły, przy których użyto skrótu „o. p.", oznaczają postanowienia Ordynacji podatkowej z dn. 15 marca 1934 r. (Dz. U. R. P. Nr. 39, poz. 346);

b) paragrafy, przy których użyto skrótu „r. w.", oznaczają paragrafy rozporządzenia Ministra Skarbu z dn. 19 września 1934 r. o wykonaniu ordynacji podatkowej (Dz. U. R. P. Nr. 91, poz. 821);

c) paragrafy bez bliższego określenia, oznaczają przepisy Instrukcji niniejszej.

§ 4 Instrukcji zaznacza, że w zarządzeniach i korespondencji urzędowej paragrafy instrukcji powołuje się przy dodaniu skrótu „i. p.".

Instrukcja podatkowa

zawiera 530 paragrafów, podzielonych na 9 zasadniczych tytułów, które składają się z działów, te zaś z rozdziałów, a rozdziały z oddziałów. Ponadto do Instrukcji dołączony został wykaz wzorów druków do ordynacji podatkowej. — Liczba wzorów 216.

Tytuły instrukcji: Tytuł I — Organizacja, II. Postępowanie przy wymiarze podatków, III. Zażalenia, IV. Postępowanie odwoławcze, V. Postępowanie karne, VI. Przepisy porządkowe, VII. Sprawozdawczość. VIII. Przepisy przejściowe IX. Przepisy końcowe.

Instrukcja podatkowa jest wyraźna i nie zawiera żadnych niejasności. Gruntowne jej przestudjowanie leży w interesie każdego płatnika, o ile zaś chodzi o samorząd gospodarczy jest to wprost obowiązek.

Najważniejszy jest tytuł II— Postępowanie przy wymiarze podatków, który zawiera 344 paragrafy (37—380). Jednym z zasadniczych działów jest dział III. Badanie ksiąg handlowych i gospodarczych (§§ 175—226).

§ 252 określa, że przy ocenie ksiąg należy zwracać główną uwagę na istotną ich wartość i rzetelność, pomijając niemające zasadniczego znaczenia formalne usterki i braki.

Z przepisów § 175 należy przyjść do wniosku, że badanie uproszczonych ksiąg handlowych będą uskuteczniać urzędnicy skarbowi a nie specjalni rewidenci ksiąg, którzy mają za zadanie badać księgi jedynie w większych przedsiębiorstwach i gospodarstwach wiejskich, prowadzących bardziej skomplikowaną księgowość.

W jednym jednak wypadku, a mianowicie w przepisach § 415 są niedomówienia. Mianowicie § 415 omawia sprawę Sekcji w Komisjach Odwoławczych dla poszczególnych kategorji płatników, np. dla rolnictwa, handlu i przemysłu, wolnych zawodów i t. p. z pominięciem rzemiosła.

Takie ujęcie sprawy stoi w sprzeczności z postanowieniami art. 24 Ordynacji podatkowej i § 8 rozporządzenia Ministra Skarbu o wykonaniu Ordynacji podatkowej. W szczególności § 8 powyższego rozporządzenia najwyraźniej wymienia izby rolnicze, przemysłowo-handlowe, rzemieślnicze, lekarskie oraz rady adwokackie. Pominięcie zaś izb rzemieślniczych w § 415 Instrukcji podatkowej mogłoby być, zresztą najniesłuszniej, zrozumiane, że utworzenie Sekcji rzemiosła w Komisjach Odwoławczych nie jest pożądane. **Takie zapatrywanie nie miałoby najmniejszego uzasadnienia, gdy się zważy, iż ilość samodzielnych warsztatów rzemieślniczych przekracza obecnie cyfrę 300.000.**

Należy zwrócić uwagę na przepis § 524 Instrukcji, w którym jest mowa, iż księgi handlowe, prowadzone do dn. 31 grudnia 1934 r. w myśl zasad rozporządzenia z dn. 13 kwietnia 1932 r. (Dz. U. R. P. Nr. 41, poz. 421), traktuje się dla celów wymiaru państwowego podatku przemysłowego od obrotu za rok 1934 narówni z księgami w rozumieniu art. 87 Ordynacji podatkowej.

Zgodnie z brzmieniem § 530 Instrukcja wchodzi w życie **z dniem 1 stycznia 1935 r.** Z tym dniem tracą moc obowiązującą wszelkie dotychczasowe przepisy sprzeczne z postanowieniami Instrukcji oraz wszelkie przepisy, dotyczące przedmiotów, unormowanych w tejże Instrukcji.

O utworzenie Sekcji Rzemieślniczej w Komisjach odwoławczych

Związek Izb Rzemieślniczych wystąpił do Min. Skarbu z prośbą o utworzenie Sekcji Rzemieślniczej w Komisjach Odwoławczych, motywując swe stanowisko, jak następuje:

W § 415 Instrukcji podatkowej z dnia 31 grudnia 1934 r., w którym omawia się sprawę o zasadniczem znaczeniu, mianowicie tworzenia Sekcji w Komisjach Odwoławczych dla poszczególnych kategorji

płatników — zupełnie pominięto **rzemiosło**.

W § 415 przykładowo przytoczono (dosłownie, „np: dla rolników, handlu i przemysłu, wolnych zawodów i t. p.") co odpowiada organizacjom samorządu gospodarczego i zawodowym: Izby Rolnicze, Przemysłowo - Handlowe, Lekarskie i Rady Adwokackie.

Wyraźne więc pominięcie i to jedynie rzemiosła a przez to i instytucji samorządu gospodarczego przy tworzeniu odrębnych Sekcji w Komisjach Odwoławczych mogłoby wywołać, zresztą jaknajniesłuszniej, wrażenie, że Ministerstwo Skarbu uznało utworzenie odrębnej sekcji dla rzemiosła za niewskazane.

Rzemiosło, które boryka się z największemi trudnościami finansowemi, liczy jednak obecnie ponad 300.000 samodzielnych warsztatów i należy do grupy najlojalniejszych płatników podatkowych, pominięcie więc tej właśnie grupy płatników w instytucji tak poważnej, jak Komisja Odwoławcza, mogłoby wywołać komentarze niewłaściwe.

Z uwagi na powyższe oraz w powołaniu się na postanowienia art. 24 § 5 i art. 25 ordynacji podatkowej, tudzież na przepisy § 8 rozporządzenia Ministra Skarbu o wykonaniu ordynacji podatkowej — Związek Izb Rzemieślniczych R. P. prosi Ministerstwo Skarbu o odpowiednie sprostowanie przepisu § 415 Instrukcji podatkowej z dnia 31 grudnia 1934 r. i wyraźne podkreślenie, że powołanie Sekcji Rzemieślniczych w poszczególnych Komisjach Odwoławczych jest nietylko pożądane, lecz wprost konieczne.

Związek Izb prosi nadto o powiadomienie go o powziętej przez Ministerstwo Skarbu decyzji.

Obniżenie zryczałtowanego podatku przemysłowego od obrotu na rok 1935

W poprzednim numerze „Rzemiosła" poinformowaliśmy naszych czytelników o wyniku konferencji w Ministerstwie Skarbu, odbytej w dniu 18 stycznia r. b. pod przewodnictwem wiceministra p. Staniszewskiego, w sprawie w nagłówku podanej.

Obecnie dowiadujemy się, że w dniach najbliższych zostanie ogłoszone w Dzienniku Ustaw rozporządzenie Ministra Skarbu, wydane w porozumieniu z Ministrem Przemysłu i Handlu, które ma uwzględnić w znacznej mierze przedstawione przez samorząd gospodarczy (Związek Izb Rzemieślniczych R. P.) wnioski w sprawie zryczałtowanego podatku przemysłowego od obrotu na rok 1935.

Po ukazaniu się omawianego rozporządzenia — do sprawy tej powrócimy.

Na razie podajemy do wiadomości, jak wyglądałby wymiar zryczałtowanego podatku przemysłowego od obrotu za rok 1935 w porównaniu do lat ubiegłych. Zniżka w poszczególnych grupach płatników: a) w stosunku do ubiegłego roku 1934 wynosi 11%, b) w stosunku do lat 1932 i 1933 — od 11 do 25%.

Szczegółowo ilustruje stan opodatkowania niżej podana tablica porównawcza.

TABELA PORÓWNAWCZA

obciążenia drobnych przedsiębiorstw zryczałtowanym podatkiem przemysłowym, od obrotu wraz z dodatkami na rzecz związków komunalnych w roku 1935 w stosunku do lat ubiegłych.

Grupa	Przeciętny roczny obrót w tys. zł.	Obciążenie na rzecz Skarbu i związków komunalnych (obciążenie r. 1935 z 15% dodatkiem od 1.IV. 35. r.)			Suma podatku wraz z dodatkami komunalnemi po uwzględ. zniżki na r. 1935.	%% zniżka podatku na r. 1935 (do rubr. 6)		Podatek na rok 1935 na rzecz		Razem	Uwaga
		1932/33	1934	1935		1934	1932/33	Skarbu	Związków komunaln. (rubr. 6)		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1	do 3	40,5	33,75	35,—	31,25		24	25	6,25	31,25	
2	„ 6	74,25	60,75	63,—	56,25		24	45	11,25	56,25	
3	„ 9	114,75	101,25	105,—	93,75		19	75	18,75	93,75	
4	„ 12	155,25	141,75	147,—	131,25		15	105	26,25	131,25	
5	„ 15	195,75	182,25	189,—	168,75		14	135	33,75	168,75	
6	„ 18	236,25	222,75	231,—	206,25		13	165	41,25	206,25	
7	„ 21	276,75	263,25	273,—	243,75		12	195	48,75	243,75	
8	„ 24	317,25	303,75	315,—	281,25		12	225	56,25	281,25	
9	„ 27	357,75	344,25	357,—	318,75		11	255	63,75	318,75	
10	„ 30	398,25	384,75	399,—	356,25		11	285	71,25	356,25	
11	„ 35	465,75	438,75	455,—	406,25		14	325	81,25	406,25	
12	„ 40	533,25	506,25	525,—	468,75		12	375	93,75	468,75	
13	„ 45	600,75	573,75	595,—	531,25	11%	12	425	106,25	531,21	

Rzemieślnicze wiadomości zagraniczne

O zmniejszenie bezrobocia w Italji.

Dnia 11 października 1934 r. został zawarty układ między Konfederacją Faszystowską przemysłowców a Konfederacją robotników, wprowadzający normy, zdążające do zwiększenia zatrudnienia wśród pracowników. Układ ten został podpisany dopiero 6 listopada r. ub. Zdąża on do redukcji dnia pracy do 40 godz. tygodniowo przy jednoczesnem proporcjonalnym obniżeniu zarobków, z powiększeniem natomiast zapomóg dla robotników obarczonych rodziną. W układzie tym jest przewidziane zniesienie godzin dodatkowych, restrykcje zatrudnienia kobiet i młodocianych na korzyść dorosłych pracowników płci męskiej jak również zabronienie pracy osobom, pobierającym emerytury i renty.

Walka z „czarną pracą"

Na Zjeździe Prezesów Izb Rzemieślniczych w Paryżu została powzięta uchwała, mająca na celu represję „czarnej pracy". Zjazd wypowiedział się za usunięciem tych niedomagań w życiu rzemieślniczem w drodze ustawy. Na temże Zjeździe były szeroko omawiane sprawy nowelizacji przepisów, normujących sprawy terminatorskie.

OŚWIATA WYCHOWANIE KULTURA

Na marginesie dyskusji nad reformą szkolnictwa zawodowego

Pewien odłam prasy stołecznej rozpoczął polemikę na tle nauki zawodu w rzemiośle, wyrażając w konkluzji pogląd, iż należy przesunąć punkt ciężkości szkolenia z warsztatu rzemieślniczego na szkoły zawodowe typu zasadniczego. Stanowisko to znalazło już należytą ocenę na łamach naszego pisma jeszcze w r. 1933, jeżeli zaś wznawia się obecnie szerzenie mylnych poglądów, uważamy za konieczne nie tylko z obowiązku prasowego lecz przedewszystkiem ze względu na dobro sprawy, sprostować je.

Na wstępie należy podkreślić, że autorzy dawniejszych artykułów zajęli djametralnie sprzeczne stanowisko ze stanowiskiem, zajętem przez Samorząd Rzemieślniczy w odniesieniu do reformy szkolnictwa zawodowego. I tak pominęli całkowicie w swoich krytykach szkoły zawodowe typu zasadniczego stopnia niższego. Pominęli również szkoły przysposobienia zawodowego szczególnie w krawiectwie. Natomiast ostro zaatakowali szkoły zawodowe typu zasadniczego stopnia gimnazjalnego i licealnego, których potrzebę rzemiosło odczuwało i odczuwa i których organizacji Samorząd Rzemieślniczy, idąc po linji życzeń ogółu rzemiosła, domagał się w memorjale, skierowanym do Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

Ta sama prasa, rozważając ostatnio przyczyny zmniejszenia napływu młodzieży do zawodu rzemieślniczego, przychodzi prędko do wniosku, że należy organizować w jaknajszerszej skali szkoły zawodowe typu zasadniczego i punkt ciężkości szkolenia zawodowego przerzucić na szkoły rzemieślnicze.

Ogół rzemiosła nie podziela tego poglądu, jak nie podzielaliśmy poglądu wyrażonego przez przedstawicielstwo wspomnianej prasy przed zgórą rokiem.

Pomijamy już konstrukcję psychiczną, reformy szkolnictwa zawodowego, której wynikiem będzie, że młodzież a przedewszystkiem rodzice przekonają się o równorzędności szkół zawodowych ze szkolnictwem ogólnokształcącem, a w praktyce i w życiu nawet o wyższości szkół zawodowych, jeżeli chodzi o dobrze zrozumiany interes młodzieży. Przełom psychiczny w społeczeństwie już się dokonał, dokonał się w szybszem tempie, niż przypuszczał ustawodawca. Dokonał się dzięki zrównaniu pod względem uprawnień szkół zawodowych ze szkołami ogólnokształcącemi.

Zwracamy natomiast uwagę na błędne poglądy, według których rozwiązanie problemu nauki zawodu dałoby się rozstrzygnąć w zbyt łatwy sposób. Naszem zdaniem, zagadnienie nauki rzemiosła może być ułatwione w pierwszym rzędzie w drodze reformy ustawodawstwa socjalnego i fiskalnego, a następnie przez odciążenie majstrów z tytułu świadczeń na rzecz terminatorów i uczniów, do których zmusza go nowe ustawodawstwo.

Nauka rzemiosła musi się nadal odbywać w dwóch płaszczyznach: 1) w szkole zawodowej typu zasadniczego i 2) w warsztatach rzemieślniczych i w szkołach dokształcających zawodowych, odpowiednio wyposażonych. Ten punkt widzenia był już omawiany w Nr. 42 „Rzemiosła" z 18 listopada 1934 r., w którym to komunikacie powiedzieliśmy:

„W najogólniejszych i najkrótszych zarysach omówiliśmy formę szkolenia pracowników w szeregu przemysłów rzemieślniczych. Zadaniem szkół zawodowych, według koncepcji reformy i ogółu rzeczoznawców rzemieślniczych, jak również samego Samorządu Rzemieślniczego, który w swoim czasie opinjował poszczególne tezy o ustroju szkół, jest wyszkolenie instruktorów dla przemysłu rzemieślniczego, jak również zasilenie szeregów elity rzemieślniczej. Gimnazja rzemieślnicze mają podnieść technicznie i zawodowo rzemiosło. Szkoły zawodowe stopnia niższego mają spełnić rolę warsztatów rzemieślniczych na kresach i w niektórych województwach centralnych. Tam gdzie nie istnieją szkoły dokształcające zawodowe, tam warsztat rzemieślniczy nie jest w możności spełnić misji wychowawczej. Kursy zawodowe natomiast ruchome, stałe, długo lub krótko terminowe, specjalne, niezależnie od tego, czy są przewidziane lub nie, organizowane będą dla normalnego szkolenia pracowników w poszczególnych zawodach dla zaznajomienia pracowników z postępem technicznym w produkcji itp. Kursy powinny być organizowane w pierwszym rzędzie, a to dla następujących powodów:

1) Urządzenie kursów wymaga mniejszego nakładu kapitału, co jest ważnym elementem przy uwzględnieniu naszych skromnych środków finansowych;

2) Kursy zawodowe ze względu na swój charakter są najodpowiedniejszą formą szkolenia i dokształcania technicznego wszystkich pracowników dla wszystkich zawodów.

3) Przez kursy zawodowe można przepuścić większą ilość młodzieży, co jest też ważnym elementem dla naszych stosunków, jeżeli się uwzględni moment demograficzny i jeżeli uwzględni się rolę rzemiosła w gospodarce narodowej.

4) Kursy zawodowe zasługują na podkreślenei i z tego punktu widzenia, że przy tych kursach nie przewiduje się organizowania warsztatów szkolnych wytwórczych.

Nie przewiduje się dla wszystkich zawodów rzemieślniczych szkół i kursów typu zasadniczego. Dla pracowników w szeregu tych rzemiosł pozostają przeto jedynie formy kształcenia następujące: warsztaty rzemieślnicze łącznie ze szkołami dokształcającemi zawodowemi".

Ta polityka znajduje zrozumienie u miarodajnych czynników, jest ona rezultatem i doświadczeń własnych i obcych w danej dziedzinie, jak również długich i mozolnych prac Ministerstwa W. R. i O. P. i sfer gospodarczych.

Analiza czynności i kwalifikacji pracowników w podgrupie mechaniki drobnej*)

Przebieg pracy.

Organizacja pracy w fabryce wyrobów mechaniki drobnej jest w zasadzie taka sama, jak w fabrykch przemysłu maszynowego. Projekty wyrobów powstają w biurach konstrukcyjnych, znajdujących się na terenie fabryki lub poza nią i opracowywane są przez inżynierów względnie techników - mechaników, specjalistów w danej dziedzinie. Konstruktorzy pracują w ścisłej łączności z biurem warsztatowem (fabrykacyjnem), w którem projektuje się sposoby obróbki i przyrządy oraz narzędzia; ta współpraca konstruktora z warsztatowcem jest konieczna szczególnie w wypadku masowej produkcji. Biuro konstrukcyjne, jako odrębna jednostka organizacyjna, zanika często w fabrykach drobnych mechanizmów, a czynności konstruktorskie związane z opracowywaniem nowych lub ulepszaniem starych wyrobów wykonują warsztatowcy - obróbkowcy (technicy), którzy w związku z projektowaniem narzędzi i przyrządów do precyzyjnej obróbki posiadają zupełnie wystarczające przygotowanie do prac pomocniczo-konstruktorskich w danej dziedzinie fabrykacji.

Rysunki wykonawcze przechodzą przez biura kalkulacji i rozdzielcze do warsztatu; w biurach tych przeprowadza się kalkulację czasu robocizny (mechanicznej i ręcznej) oraz rozkłada się wykonanie części składowych wyrobu na poszczególne warsztaty i stanowiska robocze.

Zależnie od wielkości przedsiębiorstwa podział czynności jest różny; w fabrykach większych istnieją jako odzielne jednostki organizacyjne: biuro warsztatowe (projektowanie przyrządów i narzędzi), kalkulacyjne i rozdzielcze, w mniejszych wytwórniach spotyka się tylko jedno biuro warsztatowe, w którem łączą się wymienione wyżej funkcje przygotowawcze, wreszcie w małych warsztatach projektowanie obróbki i kalkulacja robocizny wchodzą w zakres czynności jednego pracownika (technika lub majstra), który jest równocześnie kierownikiem warsztatu.

Wykonanie części wyrobu odbywa się w warsztacie mechanicznym na specjalnych obrabiarkach, półautomatach, automatch itp. Ostateczne pasowanie, złożenie części i wykończenie należy do ślusarzy-monterów precyzyjnych.

W warsztatach mniejszych (rzemieślniczych), w odróżnieniu od organizacji nowoczesnej fabryki, przystosowanej do masowego wyrobu, w której poszczególnym wykonawcom bezpośrednio przydzielane są typowe czynności tokarskie, frezarskie, kowalskie lub obsługa automatów, t. zw. mechanik precyzyjny wykonuje przeważnie zespoły, wchodzące w skład danego mechanizmu i w związku z tem musi mieć usprawnienie zarówno w pracach tokarskich, frezarskich, kowalskich jak i typowo ślusarskich o charakterze precyzyjnym. Pracownik ten, zatrudniony w znacznej mierze przy naprawach, musi w odróżnieniu od ślusarza precyzyjnego w fabryce, posiadać znacznie szerszą znajomość konstrukcji i działania różnych mechanizmów, z któremi stale się styka.

Analiza czynności i kwalifikacyj pracowników.

Jakkolwiek w większych fabrykach wyrobów mechaniki drobnej pracują specjaliści do robót wykonawczych tokarskich, frezarskich, kowalskich, to jednak ze względu na to, że pracownicy ci rekrutować się mogą z rzemieślników, zatrudnionych przy drobnych robotach w fabrykach maszyn oraz, że omówieni byli dokładnie w opracowaniu podgrupy ogólno-mechanicznej, w analizie nie będą uwzględniani. Jako typowego pracownika — bezpośredniego wykonawcę, w omawianej podgrupie przemysłowej, należy uważać t. zw. mechanika precyzyjnego, zatrudnionego w mniejszych warsztatach reparacyjnych lub w charakterze montera (ślusarza(w fabrykach. Takie ujęcie sprawy jest i z tego względu właściwe, że mechanik precyzyjny, jak już wspomniano, oprócz usprawnienia w czynnościach typowo ślusarskich, musi posiadać umiejętność pracy w zakresie tokarstwa i kowalstwa drobnego.

Typ majstra precyzyjnego występuje w warsztatach fabrycznych oraz jako właściciel mniejszego warsztatu rzemieślniczego.

Większe fabryki wyrobów mechaniki drobnej zatrudniają inżynierów i techników-konstruktorów w dziale projektowania wyrobów i ich ulepszeń oraz techników-obróbkowców, projektujących przyrządy i narzędzia dostosowane do obróbki; ponadto w biurze kalkulacji warsztatowej pracują technicy-kalkulatorzy, a w biurze rozdzielczem — technicy rozdzielcy. Obróbkowcy, kalkulatorzy i rozdzielcy, objęci wspólną nazwą warsztatowców potraktowani będą w nalizie wspólnie z uwagi na to, że wiadomości są jednakowe, a specjalizacja, która występuje jedynie na terenie wielkich fabryk (bardzo nielicznych w Polsce) zanika częściowo lub zupełnie w warsztatach średnich i małych.

1. Mechanik precyzyjny.

Miejsce zatrudnienia: warsztat mechaniczno - precyzyjny, reparacyjny lub wytwórczy.

Czynności. Wykonywanie, dopasowywanie i montowanie części zespołu, wchodzącego w skład mechanizmu drobnego, przy zastosowaniu obróbki mechanicznej i ręcznej, oraz w związku z tem: toczenie, frezowanie, wiercenie, polerowanie, lutowanie, spawanie, nitowanie, kucie, hartowanie, piłowanie itp. wykonywanie narzędzi pomocniczych, jak frezów, uchwytów, śrubokrętów i t. p., posługiwanie się przyrządami pomiarowemi, wykrywanie błędów w mechanizmach wadliwie działających, ich usuwanie.

Wiadomości zawodowe: obok usprawnienia w typowych czynnościach precyzyjnej obróbki ręcznej i mechanicznej, praktyczna i w odpowiednim zakresie teoretyczna znajomość technologji materjałów, rysunku zawodowego, ponadto niezbędne wiadomości z budowy typowych mechanizmów drobnych, fizyki, mechaniki elektrotechhniki i optyki stosowanej oraz organizacji warsztatów.

Cechy psychofizyczne: cierpliwość, dokładność, zdolność skupienia uwagi, systematyczność,

*) Do działu mechaniki drobnej zaliczone jest w niniejszem opracowaniu również zegarmistrzostwo, które z uwagi na niektóre odrębne cechy oraz znaczenie, wreszcie organizację rozpatrywane jest osobno.

*) Materjały do organizacji szkolnictwa zawodowego tom III. Wydawnictwo Ministerstwa W. R. i O. P. 1934.

szybka orjentacją, zręczność rąk, brak skłonności do pocenia się rąk, dobry wzrok i słuch.

2. **Majster.**

Miejsce zatrudnienia: fabryka wyrobów precyzyjnych, warsztat reparacyjny drobnej mechaniki.

Czynności: nadzór nad przebiegiem pracy w warsztacie, instruowanie rzemieślników, przyjmowanie materjałów i zdawanie wyrobów swego działu, sprawdzanie działania mechanizmów wytworzonych, opieka nad inwentarzem działu, czynności administracyjne, wynikające z organizacji danego warsztatu. W wypadku samodzielnej pracy we własnem przedsiębiorstwie — kalkulowanie kosztów, rozdział pracy i w odpowiednio szerszym zakresie czynności administracyjne oraz handlowe.

Wiadomości zawodowe: doskonałe praktyczne opanowanie zawodu oraz odpowiednio szersze i głębsze, niż u wykonawców bezpośrednich, praktyczne i teoretyczne wiadomości, wymienione w p. 1, ze szczególnem uwzględnieniem znajomości organizacji warsztatu pod względem technicznym, handlowym i administracyjnym.

Cechy psychofizyczne: jak w p. 1 ponadto uzdolnienie organizacyjne, umiejętność postępowania z ludźmi, przedsiębiorczość.

2. **Warsztatowiec precyzyjny** (technik warsztatowy).

Miejsce zatrudnienia: fabryka wyrobów precyzyjnych, średni warsztat wytwórczy.

Czynności: W dziale obróbki: projektowanie sposobów obróbki poszczególnych części wyrobu oraz potrzebnych do tego przyrządów, uchwytów, narzędzi, sprawdzianów, szablonów, matryc itp. i ich normalizacja; instruowanie majstrów względnie wykonawców bezpośrednich; współpraca z biurem konstrukcyjnem, mająca na celu potanienie produkcji.

W dziale kalkulacji: analiza przebiegu wykonania poszczególnych części wryobu, określenie normalnego czasu robocizny; zbieranie i systematyzowanie danych dla kalkulacji czasu; dokonywanie chronometrażu, pomiarów wydajności obrabiarek i układanie ich charakterystyk.

W dziale rozdzielczym: planowe przydzielanie robót na poszczególne wydziały, grupy lub stanowiska wykonawczego, harmonizowanie przebiegu wykonania co do czasu i kolejności; prowadzenie terminarza robót oraz wykresów obciążenia stanowisk pracy (obróbki).

Wiadomości zawodowe: doskonała praktyczna i teoretyczna znajomość metod precyzyjnej obróbki metali i innych materjałów, stosowanych do wryobów precyzyjnych, konstrukcji obrabiarek precyzyjnych, przyrządów, sprawdzianów i narzędzi, układu pasowań, metrologji warsztatowej i normalizacji oraz organizacji warsztatu pod względem technicznym; ponadto wiadomości z dziedziny: technologji materjałów, rysunków technicznych mechaniki, elektrotechniki, wytrzymałości materjałów, budowy mechanizmów precyzyjnych oraz organizacji warsztatu pod względem handlowych i administracyjnym.

Cechy psychofizyczne: pomysłowość ,poczucie celowości, wnikliwość, dokładność, systematyczność, umiejętność postępowania z ludźmi, przytomność umysłu, zdolności organizacyjne.

Projekt programu egzaminacyjnego w stolarstwie

(Ciąg dalszy)

III. Obrabiarki drzewne.

1) Jakie są zadania obrabiarek?

2) Jakie jest wykonanie roboty na obrabiarkach?

3) Czy i w małych zakładach można używać obrabiarek?

4) Jakie rodzaje obrabiarek są w powszechnem użyciu?

5) Do czego służą piły trakowe pionowe?

6) Jakie są rodzaje obrabiarek pionowych?

7) Do czego służą traki poziome?

8) Co to jest piła tarczowa?

9) Jakie roboty można wykonywać na tarczówkach?

10) Jak wygląda piła wahadłowa i do czego służy?

11) Do czego służy poprzecznica i jak jest zbudowana?

12) Jak jest zbudowana taśmówka?

13) Do czego służą wyrżynarki i jaka jest ich budowa?

14) Na jakie grupy dzielimy strugarki?

15) Jak zbudowana jest strugarka wyrówniarka?

16) Jak się odbywa praca na wyrówniarce?

17) Jaka jest praca i budowa na grubiarce?

18) Jakie obrabiarki strugarki można zastosować w małym zakładzie stolarskim?

19) Na jakich obrabiarkach wyrabiają okleiny?

20) Jak jest zbudowana gryzarka i jakie roboty można na niej wykonywać?

21) Jaka jest budowa wiertarki i jej użytek?

22) Do czego służą tokarki i jak są zbudowane?

IV. Wzorowe urządzenie średniego zakładu stolarskiego z mechaniczną obróbką drzewa.

1) Czego wymaga wzorowy zakład stolarski?

2) A jeżeli lokal jest wynajęty?

3) Gdzie należy urządzić pracownię stolarską, a gdzie obrabiarki?

4) Gdzie należy umieścić piec do grzania kleju i prasy do fornierowania?

5) Jak należy rozmieścić obrabiarki?

6) Jak trzeba rozmieścić i ustawić strugnice?

7) Kto odpowiada za narzędzia?

OBRÓBKA DRZEWA RĘCZNA

I.

Przyrzynanie, porżnięcie, struganie i sklejanie drzewa.

1. Jakie prace przedwstępne należy wykonać przed przystąpieniem do wykonania przedmiotu z drzewa?

2. Co należy zrobić, mając gotowy rysunek przed przystąpieniem do przyrzynania drzewa, z którego przedmiot ma być wykonany?

3. Co nazywamy przyrzynaniem drzewa?

3-a. Co należy robić, aby przy przyrzynaniu nie odłupywać drzewa?

4. Co nazywamy porznięciem drzewa?

4-a. Co to jest rzaz?

5. Co nazywamy wyprawieniem drzewa?

5-a. Jak odróżniać prawą stronę deski od lewej?

6. Jak i czem sprawdzamy prostość powierzchni?

7. Jak należy obrabiać powierznie wichrowate?

8. Jaki jest przebieg obróbki płyt szerokich?

9. Jaki jest przebieg obróbki pod kątem prostym?

10. Jak się obrabia sztorce drzewa?

11. Jakiemi strugami obrabiamy powierzchnie koliste zewnętrzne i wewnętrzne?

12. Jakie są zasady przy posuwaniu strugiem przy obróbce łuków wewnętrznych i zewnętrznych?

13. Czem i jak obrabiamy kanty desek?

14. W jaki sposób sklejamy szerokie płyty?

15. Jak należy sturgać deski, aby spoina sklejenia była szczelna?

16. Jakie są odmiany sklejeń?

17. Jakie znamy sposoby sklejania płyt?

18. Jak sklejamy płyty sposobem ściskowym?

19. Jak sklejamy płyty sposobem nacierowym?

II.

Obrysowanie drzewa. — Złącza konstrukcyjne.

1. Co to jest obrysowanie drzewa?

2. Jakie bywają złącza na szerokość?

3. Jakie kołki mocniej łączą przy konstrukcjach meblowych, okrągłe czy płaskie?

4. Jak można łączyć drzewo na długość?

5. Jak można wykonać złącze płaskie kątowe?

6. Jak można złączyć dwie szczebliny na krzyż?

7. Jak należy łączyć nogi krzesła lub stołu z łączynami?

8. Jakie są złącza skrzynkowe?

9. Jak połączyć części suwnicy?

10. Jak należy łączyć boki szkatułki?

11. Na jakie złącza można wstawić przegrodę do skrzyni?

12. Jak można usztywnić deskę szeroką?

13. Jak należy wykonać nakładkę kątową?

14. Jak należy wykonać zawidłowanie?

15. Jak należy wykonać suwnicę?

16. Jak powinien być wykonany kanał do suwnicy?

17. Jak należy wykonać drzwi ramowe?

18. Jak należy wykonać drzwi pełne?

19. Jak należy przymocować płytę pełną, sklejoną z desek, do stołu?, by przy zsychaniu nie pękła?

20. Jak można nakleić płytę ramową do stołu?

21. Jak powinny być klejone deski?

22. Jakie zasadnicze właściwości powinno mieć drzewo stolarskie?

23. Jakie gatunki drzewa stosujemy do wyrobu płyt i ram?

24. Jak należy suszyć drzewo?

25. Jak poznaje się drzewo suche?

26. Kiedy powinno być ścinane drzewo na wyroby stolarskie?

27. Jakie właściwości wadliwe ma drzewo mokre lub nieścięte w porze zimowej?

28. Jakie są sposoby zabezpieczające pękaniu desek?

(d. c. n.)

Wydawca: Związek Izb Rzemieślniczych R. P. **Redaktor: WŁADYSŁAW GINDRICH**

Prenumerata: kwartalnie zł. 2.40, półrocznie zł. 4.80, rocznie 9.60.

Ceny ogłoszeń: 1/1 strony — zł. 300, 1/2 — zł. 160, 1/4 — zł. 85, 1/8 — zł. 45, 1/16 — zł. 22.50

Druk. „Współczesna", Sp. z o. o., Szpitalna 10.